

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

RIIKKA KUUSILUOMA

Covid-19-pandemian vaikutus ravintoloiden maksuvalmiusriskien tunnistamiseen

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2022

Tekijä Kuusiluoma, Riikka	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 23.9.2022
	Sivumäärä 64	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Covid-19-pandemian vaikutus ravintoloiden maksuvalmiusriskien tunnistamiseen		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden tutkinto-ohjelma		
<p>Tässä opinnäytetyössä analysoitiin kymmenen Pirkanmaalla toimivan ravintola-alan yrityksen maksuvalmiuteen liittyviä tunnuslukuja sekä niihin tiiviisti liittyviä vakavaraisuuden ja kannattavuuden tunnuslukuja. Näiden avulla selvitettiin, miten covid-19-pandemian aiheuttamat rajoittamistoimenpiteet vaikuttivat ravintoloiden maksuvalmiuteen ennen covid-19-pandemiaa ja sen aikana riskientunnistamisen näkökulmasta. Ravintoloiden maksuvalmiuteen liittyviä tunnuslukuja tarkasteltiin vuosina 2017–2021. Lisäksi yksittäisten ravintoloiden tunnuslukuja verrattiin toimialan mediaanilukuihin koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön ravintoloiden osalta vuosina 2019–2021. Tämä opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena.</p> <p>Teoriaosuudessa perehdyttiin ensin opinnäytetyössä käytettäviin tutkimusmenetelmiin ja määriteltiin tutkimusongelma. Teoriaosan sisältö koostui riskien tunnistamisesta ja hallinnasta, covid-19-pandemian vaikutuksista ravintola-alalle sekä maksuvalmiudesta ja maksuvalmiusriskin tunnistamisesta ja seurannasta. Empiirinen osuus aloitettiin rajaamalla opinnäytetyöhön mukaan otettavien ravintoloiden taustatietoja ja arpomalla tästä satunnaisgeneraattorin avulla kymmenen ravintolaa. Alma Talentin Analysaattorin avulla haettiin näiden ravintoloiden ennalta valitut tunnusluvut. Ravintoloiden tunnuslukujen kehitystä tarkasteltiin jokaisen ravintolan osalta erikseen. Lisäksi niitä vertailtiin koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön ravintoloiden mediaanilukuihin, jotta saatiin käsitystä ravintolan tilanteesta laajemmasta perspektiivistä.</p> <p>Tarkasteltaessa ravintoloiden tilannetta vuonna 2021, kun covid-19-pandemian kanssa oli eletty kaksi vuotta, voitiin todeta valtaosan selviytyneen pandemiavuosista kohtuullisen hyvin. Ravintoloilla, joilla oli haasteita maksuvalmiusriskin hallinnan kanssa, oli ollut niitä jo ennen pandemiaa. Valtaosa ravintoloista selviytyi kuitenkin maksuvalmiuden näkökulmasta hyvin.</p>		
Avainsanat Riskien tunnistaminen, maksuvalmiusriski, covid-19-pandemia, ravintola-ala, tunnusluvut		

Author(s) Kuusiluoma, Riikka	Type of Publication Bachelor's thesis, Thesis, AMK	Date 23.9.2022
	Number of pages 64	Language of publication: Finnish
Title of publication The impact of the Covid-19-pandemic on the identification of restaurant liquidity risks		
Degree programme in Business Administration		
<p>In this thesis analysed the liquidity features of ten restaurants operating in Pirkanmaa and the closely related seriousness and profitability ratios. These were used to investigate how limitation measures due to the covid-19-pandemic affected the liquidity of restaurants before and during the covid-19-pandemic from a risk identification perspective. The capacities related to liquidity in restaurants were examined between 2017 and 2021. In addition, the indicators for individual restaurants were compared with the median industry figures for the whole country, Pirkanmaa and the thesis restaurants in 2019–2021. This thesis was implemented as a qualitative examination.</p> <p>The theory section first explored the research methods used in the thesis and defined the research problem. The content of the theory section consisted of risk identification and management, the impact of the covid-19-pandemic on the hospitality industry, and liquidity and liquidity risk identification and monitoring. The empirical contribution was started by delineating the background information of the restaurants to be included in the thesis and by drawing ten restaurants using a random generator. Alma Talent's Analyzer used the preselected indicators for these restaurants to be retrieved. The evolution of restaurant key figures was examined separately for each restaurant. In addition, they were compared with the median figures of restaurants throughout the country, Pirkanmaa and the thesis to give an idea of the broader perspective of the restaurant's situation.</p> <p>Looking at the situation of restaurants in 2021, after two years of living with the covid-19-pandemic, it could be found that the vast majority had survived the pandemic years reasonably well. Restaurants that faced challenges with managing liquidity risk had had them since before the covid-19-pandemic. However, the most of restaurants survived well from a liquidity point of view.</p>		
Keywords Identification of risks, liquidity risk, covid-19-pandemic, hospitality industry, indicators		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TYÖN TARKOITUS JA KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT	6
2.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja teoreettinen viitekehys	6
2.2 Opinnäytetyön tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät.....	6
3 RISKIEN TUNNISTAMINEN JA HALLINTA RAVINTOLATOIMIALALLA	10
3.1 Riskienhallintaprosessi.....	10
3.2 Riskien luokittelu	13
3.2.1 Rahoitusriskit.....	13
3.2.2 Maksuvalmiusriskit.....	15
4 COVID-19-PANDEMIAN VAIKUTUS RAVINTOLA-ALALLE.....	17
4.1 Covid-19 ja ravintolat	17
4.2 Valtion koronatuett yritysille	19
5 MAKSUVALMIUS JA MAKSUVALMIUSRISKIN TUNNISTAMINEN JA SEURANTA.....	20
5.1 Yrityksen maksuvalmius	20
5.1.1 Tilinpäätösanalyysi	23
5.1.2 Tunnuslukuanalyysi	25
5.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut	27
6 TUTKIMUSTULOKSET	33
6.1 Opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden taustatiedot	33
6.2 Ravintola A	35
6.3 Ravintola B.....	37
6.4 Ravintola C.....	39
6.5 Ravintola D	40
6.6 Ravintola E.....	42
6.7 Ravintola F	43
6.8 Ravintola G	45
6.9 Ravintola H	46
6.10 Ravintola I.....	48
6.11 Ravintola J.....	49
6.12 Opinnäytetyön ravintoloiden vertaaminen vuosina 2019–2021	51
6.13 Toimialan mediaanien vertaaminen	54
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	57
8 POHDINTA	59
LÄHTEET.....	62

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan covid-19-pandemian vaikutuksia kymmenen pirkanmaalaisen ravintola-alan yrityksen maksuvalmiuteen, ja tarkastellaan miten maksuvalmiuden tunnusluvut ovat muuttuneet covid-19-pandemian aikana verrattuna aikaan ennen pandemiaa. Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia miten covid-19-kriisi on vaikuttanut yritysten maksuvalmiusriskeihin ja miten niitä voidaan tunnistaa. Kriisin vaikutuksia tutkitaan yksittäisten ravintoloiden tunnuslukuanalyysien avulla sekä vertailemalla niitä keskenään sekä toimialan mediaaneihin. Toimialavertailuun on otettu mukaan koko maan sekä Pirkanmaan ravintoloita. Näin voidaan nähdä, millaisia vaikutuksia rajoitustoimilla on ollut pitkittyneen kriisin aikana.

Ravintola-ala on ollut yksi suurimmista kärsijöistä kriisin aikana. Suomen eduskunta teki 4.4.2020 päätöksen, että kaikki Suomen ravitsemusliikkeet on suljettava, lukuun ottamatta ruoan ulosmyyntiä toukokuun 2020 loppuun asti. Päätöksen perusteena oli covid-19-pandemian leviäminen Suomeen. Ravintolat saivat avata ovensa asiakkaille jälleen kesäkuussa 2020, mutta niiden toimintaa rajoitettiin eduskunnan toimesta muun muassa asiakaspaikkamäärien ja aukioloaikojen perusteella. Tässä opinnäytetyössä käsitellään kymmenen pirkanmaalaisen ravintolayrityksen tilannetta maksuvalmiuden tunnuslukujen pohjalta ja riskientunnistamisen näkökulmasta ennen covid-19-pandemiaa vuosina 2017–2019 ja sen aikana vuosina 2020–2021. Toimialavertailua tehdään vuosien 2019–2021 mediaanien pohjalta.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska covid-19-pandemiolla on ollut vaikutuksia ravintola-alan arkeen. Tämänkaltaista riskiä ei luultavasti ole pidetty todennäköisenä ja se on yllättänyt monet yrittäjät. Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry:n (MaRa) raportin mukaan ravintoloiden liikevaihto laski vuonna 2021 15 % vuoteen 2019 verrattuna (Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry:n www-sivut 2022). Liikevaihdon supistuminen on aiheuttanut ravintoloille haasteita hallita ja tunnistaa maksuvalmiusriskejä, kun ravintoloiden myynti on laskenut rajoituksista johtuen.

2 TYÖN TARKOITUS JA KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyön aiheena on kymmenen pirkanmaalaisen ravintolayrityksen maksuvalmiusriskien tutkiminen tunnuslukujen pohjalta covid-19-pandemiaa edeltävinä vuosina 2017–2019 sekä kahtena pandemiavuotena 2020–2021. Ravintoloiden toimintaa on jouduttu rajoittamaan pandemian aikana, jolloin riskit ovat kohdistuneet niiden maksuvalmiuteen. Pandemian aikana ihmisten elinkeinonharjoittamista on rajattu enemmän tai vähemmän hallituksen taholta välttämättömyyden perusteella. Opinnäytetyössä valittujen ravintoloiden maksuvalmiuden tunnuslukuja verrataan toimialan mediaaneihin. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa covid-19-pandemian vaikutuksista ravintoloiden maksuvalmiusriskeihin ja siihen, miten riskejä voidaan tunnistaa sekä vastata myös tutkimuskysymykseen.

Opinnäytetyön ongelma on:

1. Miten covid-19-pandemia vaikutti ravintoloiden maksuvalmiusriskiin ja mikälainen maksuvalmius oli ennen pandemiaa?

Teoreettinen viitekehys kuvaa ravintoloiden maksuvalmiusriskejä ja riskienhallintaprosessia sekä tunnuslukuja, joilla mitataan maksuvalmiusriskejä. Opinnäytetyössä käsitellään ravintoloiden maksuvalmiuden tunnuslukuja quick ratiota ja current ratiota. Lisäksi tarkastellaan ravintoloiden pääomarakennetta omavaraisuusasteen ja nettovelkaantumisasteen sekä kannattavuutta sijoitetun pääoman tuottoprosentin avulla. Covid 19-pandemia toi mukanaan epävarmuutta ja rajoituksia ravintoloiden toimintaan, joilla oli vaikutusta niiden maksuvalmiusriskeihin. Opinnäytetyössä vertaillaan tunnuslukuja ennen covid-19-pandemiaa sekä sen aikana, jolloin on mahdollista nähdä pandemian vaikutukset ravintoloiden maksuvalmiudessa tapahtuneisiin muutoksiin.

2.2 Opinnäytetyön tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Opinnäytetyön johtoajatukseksi on covid-19-pandemian vaikutusten tutkiminen ravintoloiden

maksuvalmiusriskeihin sekä niiden tunnistamiseen liittyen. Opinnäytetyössä käytetään työkaluina ravintoloiden tunnuslukutietoja, joita analysoimalla vastataan asetettuun tutkimuskysymykseen. Opinnäytetyön tunnusluvuiksi on valittu yrityksen maksuvalmiusriskejä mittaavat tunnusluvut. Analysoimalla näitä tunnuslukuja on mahdollista ymmärtää, mihin suuntaan ravintolan maksuvalmiuden tilanne on kehittynyt ja saadaan muodostettua käsitys, joka kuvaa yrityksen tilannetta viiden vuoden ajalta. Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla on mahdollista kerätä tietoa eri näkökulmista ja analysoida tätä ja saada mahdollisesti sellaista tietoa, jota ei olisi osannut odottaa. Tähän opinnäytetyöhön on valittu kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sen vuoksi, että se antaa melko vapaat kädet kerätä aineistoa ja tulkita sitä. Menetelmä mahdollistaa myös sen, että alkuperäistä suunnitelmaa on mahdollista muuttaa sen mukaan, mihin suuntaan opinnäytetyö on suuntautumassa.

Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Opinnäytetyön aineisto hankitaan kvalitatiivisella metodilla sekä erilaisten dokumenttien ja tekstien diskursiivisilla analyysillä. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä. Tutkimus toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia voidaan muuttaa olosuhteiden mukaisesti. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.)

Laadullisen tutkimusmenetelmän erityispiirteenä on, että sen tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta. Tutkimuksen tavoitteena on tutkimisen aikaan muodostuneiden tulkintojen avulla näyttää jotakin, joka on välittömän havainnon tavoittamattomissa. Välittömän havainnon tavoittamattomissa olevat asiat ovat kuin arvoituksia ja tutkimuksen tavoitteena on ratkaista nämä arvoitukset tutkimuksessa. (Vilka 2021, 96.)

Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa tutkimusaineiston kooka säätelee sen laatu, ei määrä. Tavoitteena on tutkimusaineiston toimiminen apuvälineenä asian tai ilmiön ymmärtämisessä tai teoreettisesti mielekkään tulkinnan muodostamisessa. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä on suositeltavaa yhdistellä erilaisia aineistoja ja etsiä niiden välillä johtolankoja ja vihjeitä tutkimusongelman ratkaisemisessa tai uusien ongelmien luomista varten. (Vilka 2021, 121.)

Laadullisen tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu yleensä teksteistä. Niitä voivat olla jo valmiina oleva aineisto, kuten pöytäkirjat tai muistiot. (Pitkäranta 2014, 22.) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ilmiön selittäminen, ymmärtäminen, tulkinta sekä usein myös soveltaminen ja mallintaminen. (Pitkäranta 2014, 33.)

Toisten keräämää aineistoa kutsutaan sekundaariaineistoksi. Vain harvoin valmiit aineistot soveltuvat käytettäväksi tutkimuksessa sellaisinaan. Toisten keräämät tilastot ja aineistot on kyettävä kytkemään omaan tutkimusintressiin ja sovittamaan omiin aineistoihin. Tätä varten on valmiita aineistoja muokattava esimerkiksi siten, että aineistoja muutetaan numeeriseen muotoon. (Hirsjärvi ym. 2009, 186.) Valmiisiin aineistoihin on suhtauduttava kriittisesti ja punnittava niiden luotettavuutta. Valmiita aineistoja voidaan käyttää erilaisiin tarkoituksiin, esimerkiksi niiden sisällön kuvailuun ja selittämiseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 189.)

Laadullinen analyysi koostuu havaintojen pelkistämisestä ja tulkitsemisesta. Aineistoa tarkastellaan tietyistä teoreettismetodologisesta näkökulmasta. Tällöin kiinnitetään huomiota vain siihen, mikä on teoreettisen viitekehyksen ja kysymyksenasettelun kannalta olennainen asia, vaikka on mahdollista tarkastella samassa tutkimuksessa aineistoa monesta näkökulmasta. (Alasuutari 2021, 31.) Usein havaintojen tulkitsemisen yhteydessä esiin tulevat uudet kysymyksenasettelut johtavat uusiin aineiston osien operationalisointeihin ja pelkistämisen vaiheisiin. Lisäksi usein viitataan tilastotietoihin, muihin tutkimuksiin ja teoriakirjallisuuteen. Mitä enemmän havaintojen tulkitsemisessä on käytettävissä ratkaistavana olevaan kysymykseen liittyvää aineistoa, sitä paremmin tutkija voi luottaa siihen, että ratkaisu on oikea. (Alasuutari 2012, 36–37.)

Opinnäytetyö on tapaustutkimus. Opinnäytetyössä käsiteltävät yritykset valittiin ennalta päätettyjen kriteerien perusteella. Yritysten tiedot on kerätty Alma Talentin Analysaattori-palvelusta. Kohdeyrityksiksi valittiin kymmenen ravintolaa, joiden taustatiedot olivat samanlaisia. Taustatietoina oli toimiala 56101, joka käsittää majoitus- ja ravitsemuspalvelut, tarkennettuna ravintoloihin. Ravintoloiden sijainniksi valittiin Pirkanmaa, yrityksen tilaksi aktiivinen, yhtiömuodoksi osakeyhtiö ja liikevaihtoluokaksi 400 000–999 999. Ravintoloiden samankaltaisten taustojen vuoksi niiden vertaileminen keskenään tuo opinnäytetyöhön punaisen langan, jota seuraamalla voidaan nähdä,

miten niiden maksuvalmius on kehittynyt ennen covid-19-pandemiaa sekä sen aikana. Seuraamalla tätä lankaa on mahdollista nähdä, onko ravintoloilla ollut haasteita maksuvalmiuden kanssa jo ennen pandemiaa ja mihin suuntaan maksuvalmius on kehittynyt pandemian aikana.

Teoreettiseen kattavuuteen ja tarkkaan rajaukseen perustuvasta metodista käytetään nimitystä tapaustutkimus. Kyseessä on tutkimusote, jossa tutkimuksen kohteeksi valitaan tavallisesti yksi tai tarvittaessa useampi tapaus. Tapaustutkimuksessa käytetään monenlaisia tutkimusaineiston keräämisen keinoja ja aineiston analyysitapoja eikä se ole synonyymi laadulliselle tutkimusmenetelmälle. Tapaustutkimus ei ole menetelmä vaan pikemminkin näkökulma tai lähestymistapa todellisuuden tutkimiseen. Tapaus on tutkittava kohde. Se voi olla organisaatio, laitos, yritys, toiminnallinen prosessi tai sen osa, yksilö, tapahtuma, tilanne, käsite, käsitteiden välinen suhde, ohjelma tai kuva-
vasarja. Tavallisesti tapausta valitaan edustamaan jonkinlainen tutkimusaineisto (Eriksson & Koistinen 2014, 4; Vilkkä 2021, 124–125.)

Ravintoloiden maksuvalmiustilannetta analysoidaan tunnusluvuista saatavilla tiedoilla vertaamalla niitä ravintoloiden muihin kausiin sekä toisiin opinnäytetyöhön valittuihin ravintoloihin. Lisäksi tunnuslukuja vertaillaan toimialan mediaaneihin. Aineistoa analysoimalla etsitään vastausta opinnäytetyön tutkimuskysymykseen.

Aineistolähtöisen analyysin tarkoituksena on luoda tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Siinä analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tehtävänasettelun ja tarkoituksen mukaisesti. Aikaisemmilla tiedoilla, havainnoilla tai teorioilla tutkittavasta ilmiöstä ei tule olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa, koska analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkija päättää tutkimusaineiston keräämisen jälkeen, mutta kuitenkin ennen analyysia, mistä toiminnan logiikkaa tai tyypillistä kertomusta lähdetään etsimään. Tämän jälkeen aloitetaan pelkistämään tutkimusaineistoa. Tämä tarkoittaa, että tutkimusaineistosta karsitaan tutkimusongelman kannalta epäolennainen informaatio pois hävittämättä kuitenkaan tärkeää informaatiota. Tämän edellytyksenä on, että tutkimusaineisto pilkotaan tai tiivistetään osiin. Tiivistämistä ohjaavat tutkimuskysymykset tai tutkimusongelma. Uuden kokonaisuuden ryhmittely

tehdään sen mukaan, mitä tutkimusaineistoa ollaan etsimässä. Ryhmittely voi tapahtua esimerkiksi niiden piirteiden, ominaisuuksien tai käsitysten mukaan, jotka löytyvät analyysin kohteena olevasta analyysiyksiköstä. Analyysiyksikkö voi olla lause, lauseen osa, sana tai ajatuskokonaisuus. Tämän jälkeen jokainen ryhmä nimetään yläkäsitteellä, joka kuvaa parhaiten ryhmän sisältöä. Tutkimuksen tuloksena ryhmitteilyistä muodostuu luokitteluja, käsitteitä tai teoreettinen malli. Saadun mallin avulla on mahdollista ymmärtää tutkittavan kuvaamaa merkityskokonaisuutta. (Vilka 2021, 131–132.)

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa, joka auttaa ravintolayrityksiä tunnistamaan tunnusluvuista saatujen tietojen avulla maksuvalmiuteen liittyviä riskejä. Opinnäytetyössä tarkastellaan ravintola-alan yrityksiä aikana ennen covid-19-pandemiaa sekä sen aikana sekä vertaillaan toimialan mediaanilukuihin. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on pohtia, millaista on ollut ravintoloiden maksuvalmiusriskien tunnistaminen ja miten ne ovat siinä onnistuneet.

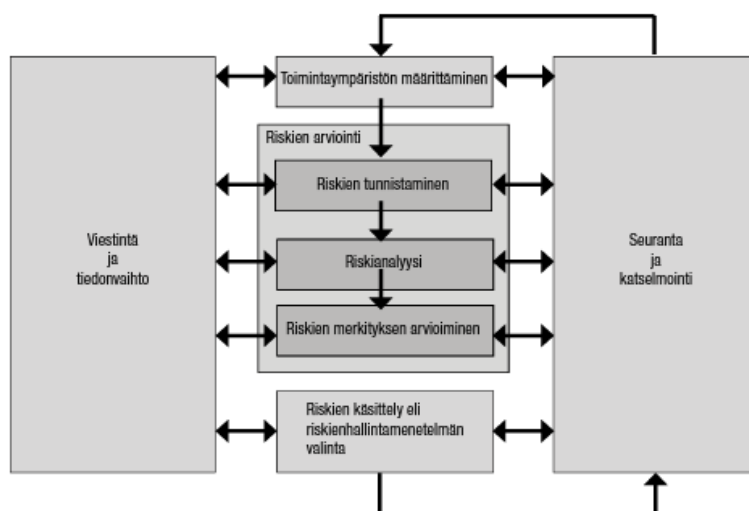
3 RISKIEN TUNNISTAMINEN JA HALLINTA RAVINTOLATOIMIALALLA

3.1 Riskienhallintaprosessi

Liiketoiminta perustuu riskin ottamiseen. Kaikkien riskien poistaminen on mahdotonta. Riskienhallinnan tavoitteena on yrityksen päätöksenteon tukeminen siten, että yrityksen johdolla on mahdollisuus tehdä merkittävät liiketoimintapäätökset tietoisina siitä, mikä yrityksen riskikuva on eli yrityksen merkittävimpien riskien kokonaisuus ennen päätöksen tekemistä ja miten tehtävä päätös voi muuttaa yrityksen riskikuvaa. Päätöksen jälkeen riskienhallinnan tavoitteena on päätöksen toimeenpanon tukeminen niin, että tavoite saavutetaan tai ylitetään. (Ilmonen, Kallio, Koskinen & Rajamäki 2016, 10.)

ISO 31000- standardin mukaan riskienhallintatyö alkaa toimintaympäristön määrittelystä. Toimintaympäristön määrittelyssä keskitytään neljään osa-alueeseen:

organisaatioon, liiketoimintaympäristöön, riskienhallintaprosessiin ja riskinottohaluun. Liiketoimintaympäristön osalta kiinnitetään huomiota muun muassa lainsäädännöllisiin seikkoihin sekä kumppanuussuhteisiin. Lisäksi on huomioitava organisaation kulttuuri, prosessi, hierarkia ja strategia, jotta yritys voi hallita ja johtaa riskejä huomioiden kaikki riskienhallinnan toiminnot ja ulottuvuudet. Riskienhallinnan osalta on huomioitava myös tarpeet ja resurssit. Organisaatiolla tulee olla selvillä päämäärä ja tavoitteet. ISO 31 000- standardin mukaan on määriteltävä myös riskien kriteeristö, jolla tarkoitetaan usein riskienhallinnassa yrityksen riskinottohalua. (Juvonen, Koskensyrjä, Kuhanen, Ojala, Pentti, Porvari, Talala 2014, 17–18.)

Kuvio 1. Riskienhallintaprosessi ISO 31000 -prosessin mukaan (Juvonen ym. 2014, 18)

ISO 31000 -standardin mukaan riskien arviointi koostuu kolmesta eri osa-alueesta. Näitä ovat riskien tunnistaminen, riskianalyysi sekä riskien merkityksen arviointi. Yleisesti riskianalyysi pitää sisällään riskien arvioinnin. (Juvonen ym. 2014, 19.) Riskienarviointi perustuu riskien tunnistamiseen ja analysointiin niiden todennäköisyydestä ja vakavuudesta. Tyypillistä kokonaisvaltaiselle riskienhallinnalle on, että on luovuttu vapaasta riskien tunnistamisesta ja riskejä tunnistetaan yrityksen tavoitteita vastaan. Riskien tunnistamisen jälkeen ne arvioidaan ja siirretään riskirekisteriin. Riskien arviointi kannattaa tehdä systemaattisesti. Ensin tulee ymmärtää riskitapahtuma, siihen johtaneet juurisyyt ja vaikutukset sanallisesti kuvattuna. Tämän jälkeen arvioidaan kokonaisuuden vaikutus ja viimeisenä kokonaisuuden todennäköisyys. Mikäli samasta riskitapahtumasta seuraa useita erilaisia vaihtoehtoisia vaikutuksia, voidaan

kukin niistä analysoida vaikutuksen osalta myös erikseen. (Ilmonen ym. 2016, 99; Juvonen ym. 2014, 20.)

Keinot riskien hallitsemiseksi on valittava riskien merkittävyyden mukaan. Riskeihin varaudutaan käyttämällä eri hallintakeinojen yhdistelmiä. Riskienhallintaan sisältyvät toimintakulttuuri, prosessit ja rakenteet, joiden avulla haitallisia tapahtumia hallitaan joko pyrkimällä välttämään niitä tai pienentämään niiden seurauksia. Erilaisia riskienhallintamenetelmiä ovat: riskin pienentäminen, riskin siirtäminen, riskin välttäminen, riskin ottaminen ja riskiin varautuminen. Riski voidaan välttää kokonaan jättämällä tekemättä riskin aiheuttava asia tai poistamalla toiminto tai prosessi yrityksestä, johon riski liittyy. (Viitala & Jylhä 2013, 345.)

Riskejä hallitakseen yrityksen tulisi laatia riskienhallinnan strategia, jossa määritetään yrityksen suhtautuminen erilaisiin riskeihin ja niiltä suojautumiseen. Yritysten riskiasemat sekä tavat hallita riskejään riippuvat yrityksen koosta ja rakenteesta sekä yleisestä suhtautumisesta riskeihin. Yrityksen tulisi tiedostaa mahdolliset riskinsä, jotta ne eivät tulisi yllätyksenä. Yrityksen tulisi päättää millä tavoin se suojautuu eri riskejä vastaan vai suojautuuko ollenkaan, mikäli se koetaan strategian kannalta tärkeäksi ratkaisuksi. Mikäli yritys suojautuu kaikilta liiketoimintaan liittyviltä riskeiltä, se todennäköisesti suojautuu myös voitonmahdollisuuksilta. (Knüpfer & Puttonen 2018, 223–224.) Olennaisinta riskienarvioinnissa on riskin aiheuttajan eli juurisyyn löytäminen, joka on monissa tapauksissa inhimillinen tekijä. Ennakoivat riskienhallintatoimenpiteet pyritään kohdistamaan yleensä riskin juurisyihin. Tärkeää on myös arvioida riskin vaikutukset eri toimintoihin. (Ilmonen ym. 2016, 101.)

Riskienhallintatoimet voidaan jakaa omiin riskienhallintatoimenpiteisiin sekä riskin siirtämiseen. Lähtökohtaisesti riskejä tulee pyrkiä hallitsemaan yrityksen omilla riskienhallintakeinoilla. Mikäli nämä eivät riitä, voidaan osa riskeistä siirtää rahoituslaitoksille, vakuutusyhtiöille tai muille sopimuskumppaneille. Riskienhallintatoimenpiteet voidaan jakaa riskien kontrollointiin ja siirtämiseen. Pääsääntönä riskienhallintatoimenpiteiden suunnittelussa on, että ensisijaisesti pyritään riskienhallintatoimenpiteiden avulla pienentämään riskin todennäköisyyttä ja seurausta ja vasta toissijaisesti siirtää jäljelle jäävä osuus riskistä kolmannelle osapuolelle. (Ilmonen ym. 2016, 130–131.)

3.2 Riskien luokittelu

Vakiintunut riskien luokittelutapa on jakaa riskit neljään riskilajiin: strategisiin riskeihin, operatiivisiin riskeihin, taloudellisiin riskeihin sekä vahinkoriskeihin. Riskit jaetaan niiden lähteen ja tyyppin mukaan. Riskin lähteellä tarkoitetaan tekijöitä, jotka vaikuttavat riskin toteutumiseen. Tekijöitä saattaa olla useita. Jokaisessa riskilajissa voi olla riskejä, joiden lähde on joko sisäinen, organisaation tapahtumiin, valintoihin ja toimintoihin liittyvä tai ulkoinen, lainsäädäntöön, asiakkaisiin tai markkinoihin liittyvä. Riskien luokittelu helpottaa riskien analysointia ja riskien keskinäisten suhteiden löytämistä. (Ilmonen ym. 2016, 76–77; Viitala & Jylhä 2013, 342.)

Strategisilla riskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät organisaation pitkän aikavälin strategisiin tavoitteisiin. Strategiset riskit liittyvät strategisen päätöksenteon epävarmuustekijöihin, esimerkiksi organisaation pitkänaikavälin tavoitteisiin liittyviä lukuisia sisäisiä ja ulkoisia epävarmuustekijöitä, jotka voivat yksin tai yhdessä aiheuttaa sen, ettei organisaatio saavuta tavoitteitaan. Operatiiviset riskit ovat yrityksen päivittäisiin toimintoihin liittyviä välillisten tai välittömien vahinkojen tai maineen riskejä, jotka voivat seurata yrityksen epäonnistuneista tai riittämättömistä sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista. (Ilmonen ym. 2016, 77–78.) Vakuutettavista vahingoista käytetään usein synonyymia vahinkoriskit. Toteutuessaan vahinkoriski aiheuttaa yritykselle aina aineellista menetystä. Vahinkoriskiä voidaan kutsua myös staattiseksi riskiksi, jolloin riski on suhteellisen muuttumaton. Jotta riskille voidaan myöntää vakuutus, tulee sen olla luonteeltaan jollakin tavalla ennustettava ja toistuva, koska vain tällöin sille on mahdollista laskea hinta, joka taas on vakuutusliiketoiminnan perusasioita. (Ilmonen ym. 2016, 82.) Vahinkoriskipohjainen riskienhallintatyö on tapauskohtaista henkilösidoista riskienhallintaa. Sitä hallitaan vakuutuksilla, rahoituksella ja sääntöpainotteisuudella. Vahinkoriskien hallinnassa ei ole yhdenmukaista riskienhallintakulttuuria. (Ilmonen ym. 2016, 97.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään rahoitusriskeihin ja erityisesti maksuvalmiusriskeihin.

3.2.1 Rahoitusriskit

Riskinkantokykyyn vaikuttaa yrityksen taloudellinen tilanne. Yrityksen riskinotto-kyky ja riskinkantokyky määräävät sen taloudellisen perustan, jonka mukaan yrityksen

tulee toimia. Riskinkantokyvystä riippuu, miten rohkeasti yritys voi tarvittaessa uudistua. Samalla riskinkantokyky määrittää, voiko yritys tavoitella kasvua vai ainoastaan kannattavuutta. Tehokkaasti toimivilla yrityksillä on parempi mahdollisuus hallita rahavirtaansa. Jotta yritys voi toimia, on sen pystyttävä hankkimaan rahoitusta toimintaansa varten. Rahoitusriskien tehokkaalla hallinnalla on suuri merkitys yrityksen voitontekokyvyn kannalta. (Juvonen 2014, 31.) Rahoitusriskit ovat tyypillisesti kaksipuolisia riskejä. Niihin liittyy sekä tappion että voiton mahdollisuus. Yrityksen perusliiketoiminnassa kysyntään vaikuttavissa tekijöissä voi tapahtua negatiivisia yllätyksiä, mutta positiivisetkin kysynnän muutokset ovat mahdollisia. (Knüpfer & Puttonen 2018, 218–219.) Rahavirtoihin liittyvät riskit jaetaan maksuvalmius-, luotto- ja markkinariskeihin. Näiden rahoitusriskimuotojen hallinta luo pohjan yrityksen muulle riskienhallinnalle. (Juvonen ym. 2014, 31.)

Korko- ja valuuttariskit ovat markkinariskejä, jotka kuuluvat yrityksen rahavirtoihin liittyviin riskeihin. Markkinariskejä ovat myös osakesijoitusten hintariski ja hyödykehintariski. Rahoituksen saatavuus voi muodostua ongelmaksi sellaisilla toimialoilla, jotka tarvitsevat tuotekehitykseen ja/tai investointeihin merkittävää pääomaa riskisijoittajilta. Riskisijoittajia ovat muun muassa valtion luottolaitokset, erilaiset sijoitusyhtiöt tai yksityishenkilöt. (Juvonen ym. 2014, 33.)

Rahoitukseen liittyy myös korkotasoriski. Yleinen korkotaso on pysynyt 2000-luvun ennätyksellisen vakaana ja alhaisena. On muistettava, että korkojen alhaisuus ei välttämättä jatku loputtomasti. Yrityksen on huomioitava investointeja suunnitellessaan, että lainan lyhennykset ja korot on kyettävä hoitamaan myös korkeamman korkotason vallitessa. Lainanoton oikea mitoitus ja kohtuullisuus ovat yrityksen pitkän tähtäimen riskienhallintaa. Kaikki yritystoiminnan mahdollisuudet ja uhat kohdistuvat viime kädessä yrityksen rahavirtoihin. Yrityksen on analysoitava tarkkaan oma riskinkantokykynsä ja varauduttava uhkiin tämän mukaisesti. (Juvonen ym. 2014, 34.)

Yritys altistuu luottoriskeille, mikäli se myy tuotteita tai palveluja luotolla. Myyntisaamiset ovat yrityksen normaalia toimintaa ja niihin liittyy aina luottoriski. Luottoriskejä on mahdollista hallita tarkalla asiakasvalinnalla sekä asiakkaiden maksukäyttäytymisen seurannalla. Lisäksi tulee seurata asiakkaiden taloutta, tehostaa perintätöitä ja rajata asiakaskuntaa, kenelle luottoa annetaan. Luottoriskien hallintaan kuuluu

luopuminen luoton antamisesta eli käteiskauppaan siirtyminen ja saatavien myyminen tähän toimintaan erikoistuneelle luottolaitokselle. Luottoriskien hallinnan keinot saatavat vähentää potentiaalista asiakaskuntaa. Luottoriskien hallinta kuitenkin parantaa yrityksen kannattavuutta, jonka vuoksi se on suositeltavaa. Asiakkaita tulee seurata säännöllisesti, koska asiakaskäyttäytyminen saattaa muuttua asiakassuhteen kuluessa. Kaikkein edullisemmaksi tulee ennakoiva luottoriskien hallinta. Mikäli luottoriskit ovat jo toteutuneet, voidaan menetyksiä pienentää tehokkaalla perintätoiminnalla. Samalla luotettavaa asiakaskuntaa on rajattava eli suoritettava asiakasseulontaa. Äärimmäisin keino on luopua kokonaan luoton antamisesta asiakkaille. (Juvonen ym. 2014, 33.)

3.2.2 Maksuvalmiusriskit

Maksuvalmius- eli likviditeettiriski tarkoittaa sitä, että yrityksen käytettävissä olevat likvidit varat ja rahoitusmahdollisuudet eivät riitä kaikissa tilanteissa kattamaan lähteviä rahavirtoja, kuten lainan lyhennyksiä, laskuja jne. Likviditeettivaikkeuksiin ajautuneen yrityksen toiminta saattaa päättyä likviditeetin puutteesta aiheutuvaan maksukyvyttömyyteen. (Niskanen & Niskanen 2016, 235.) Maksuvalmiusriskiä on mahdollista seurata perinteisten tunnuslukujen avulla, jotka mittaavat yrityksen kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Tunnuslukuanalyysin avulla on mahdollista analysoida yrityksen taloudellista suorituskykyä ja asemaa tekemällä tilinpäätöksen rahamääräisistä luvuista vertailukelpoisia muiden tilikausien ja yritysten kanssa sekä tuottaa uutta informaatiota yrityksen taloudellisesta suorituskyvystä ja rahoituksellisesta vahvuudesta. Taloudellisesti terve yritys on kannattava, kasvaa sekä on vakavarainen ja likvidi. Toisien sanoen sillä on mahdollisuus toteuttaa joustavasti strategiaansa ilman, että rahoitus asettaa sille merkittäviä rajoituksia. (Seppänen 2011, 90–91.)

Yrityksen maksuvalmiutta mittaavia keskeisiä tunnuslukuja ovat quick ratio ja current ratio. Kummankin tunnusluvun avulla mitataan, kuinka paljon yrityksellä on likvidejä varoja sekä muuta nopeasti rahaksi muutettavaa varallisuutta verrattuna lyhytaikaisiin velkoihin. Quick ration avulla tarkastellaan asiaa lyhyemmällä aikavälillä ja suppeammin, vain rahoitusomaisuus on tässä kaavassa nopeasti käytettävissä. Current ratiossa oletetaan koko vaihtuvien vastaavien olevan nopeasti muutettavissa markkinoilla

rahoitusvaroiksi likvidoitavissa. Molemmissa tunnusluvuissa suurempi arvo merkitsee parempaa likviditeettiä. Nykyään kiinnitetään entistä enemmän huomiota pääoman tehokkaaseen käyttöön. Hyvä likviditeetti saattaa olla kallista ja monet yritykset pyrkivät vapauttamaan pääomia likviditeetistä sijoittamalla ne tuottavammin tai maksamalla ne takaisin osakkeenomistajille. (Ikäheimo, Malmi & Walden 2019, 114.)

Vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen kykyä suoriutua taloudellisista sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Vakavarainen yritys ei ole yhtä altis suhdanteiden vaihteluille kuin raskaasti velkaantunut yritys. (Juvonen ym. 2014, 33.) Käytännössä vakavaraisuuden tunnusluvut kuvaavat yrityksen pääomarakennetta eli oman ja vieraan pääoman suhdetta. Vakavaraisena yritystä pidetään, kun sillä on omaa pääomaa niin paljon, että vieraan pääoman ehtoisesta rahoituksesta syntyvät korkomaksut kyetään pitkällä aikavälillä kattamaan myös huonoina aikoina, ilman että varsinaisen liiketoiminnan jatkuvuus vaarantuu. (Niskanen & Niskanen 2016, 130.)

Yrityksen vakavaraisuutta arvioitaessa on omavaraisuusasteella ja konkurssilla selkeä korrelaatio. Mitä alempi on yrityksen omavaraisuusaste, sitä todennäköisemmin yritys ajautuu konkurssiin. Toimimalla yhteistyössä sellaisten yritysten kautta, joilla on korkea omavaraisuusaste, voidaan pienentää konkurssiriskiä, joka liittyy alihankkijaan, asiakkaaseen tai tavarantoimittajaan. Yhteistyökumppanin maksuhäiriöt tai konkurssi aiheuttavat yritykselle aina ylimääräisiä kuluja. Tällöin saatavat viivästyvät, syntyy luottotappioita tai tulee etsiä uusi kumppani tai mahdollisista viivästymisistä aiheutuu sopimussakkoja. (Juvonen ym. 2014, 32.) Nettovelkaantumisasteen avulla saadaan selville, millainen suhde yrityksen korollisella vieraalla pääomalla on sen omaan pääomaan (Knüpfer & Puttonen 2018, 260).

Kannattava liiketoiminta tuottaa voittoa. Pitkällä aikavälillä yrityksen toiminnan tulee aina olla kannattavaa, vaikka lyhyellä aikavälillä yksittäinen tuote tai liiketoiminta-alue voikin olla kannattamaton. Yrityksellä saattaa olla elinkaarensa aikana kriisiajanjaksoja, jolloin sen toiminta on tappiollista. Yksi liiketoiminnan haasteista on pitää toiminta kokonaisuudessaan kannattavana, kyetä lopettamaan kannattamaton toiminta tai tuote oikeaan aikaan sekä nähdä, milloin kannattamaton toiminta on mahdollista kehittää kannattavaksi. Kannattava liiketoiminta riippuu yrityksen oman toiminnan lisäksi myös ympäristötekijöistä. (Viitala & Jylhä 2013, 258.) Sijoitetun pääoman

tuottoprosentin avulla saadaan selville, miten hyvin yritykseen sijoitettu pääoma on saatu tuottamaan sijoittajien näkökulmasta, eli tuottoa vaativien vieraan pääoman rahoittajien ja oman pääoman rahoittajien kannalta. Tunnusluvun perusteella on mahdollisuus arvioida, onko yrityksen taloudellinen menestys kehittynyt myönteisesti ja onko yritys pääoman tuoton osalta kilpailukykyinen toimialallaan. (Ikäheimo ym. 2019, 110.)

4 COVID-19-PANDEMIAN VAIKUTUS RAVINTOLA-ALALLE

4.1 Covid-19 ja ravintolat

Joulukuussa 2019 todettiin Kiinassa keuhkokuumeetapauksia, joiden aiheuttajaksi varmistui uusi, aiemmin tuntematon koronavirus, SARS-CoV-2. Uusi koronavirus nimettiin SARS- koronaviruksen mukaisesti, joka on sen sukulaisvirus. Uuden koronaviruksen aiheuttamaa tautia kutsutaan nimellä COVID-19. Tämä tulee sanoista corona, virus, disease. Koronavirukset ovat suuri joukko viruksia, joita on todettu sekä eläimillä että ihmisillä. Tavallisimmin ne aiheuttavat lievän hengitystieinfektion. Uusi koronavirus on todennäköisesti yksittäisestä tartunnasta lähtöisin, joka on tapahtunut ihmisen ja eläimen välillä. Toinen teoria on, että virus on jo jonkin aikaa tarttunut eläimistä ihmisiin, ja tartunnan saaneita on ollut useampia. Tämän jälkeen virus on alkanut levitä ihmisestä toiseen. (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut 2022.)

Ravintoloiden toimialaluokitus on 56 Ravitsemustoiminta. Tähän toimialaluokitukseen kuuluu välittömästi nautittaviksi tarkoitettujen aterioiden ja juomien tarjoilu ravintoloissa, itsepalvelu- ja noutoravintoloissa, pikaruokan myyntipisteissä ja muissa sen kaltaisissa, joissa on yleensä asiakaspaikkoja. (Tilastokeskus www-sivut 2022.)

Työ- ja elinkeinoministeriö antoi tiedotteen 3.4.2020, jonka mukaan ravintolat ja muut ravitsemusliikkeet tuli sulkea koko maassa 3.4.2020 klo 24 lähtien. Ravintolat määrättiin suljettaviksi asiakkailta 31.5.2020 asti. Sulkemisen perusteltiin olevan välttämättömyyden vuoksi koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi. Ravintoloille annettiin mahdollisuus

järjestää ulosmyyntiä, eli take away- myyntiä. Yrittäjille kerrottiin olevan tukea tarjolla. (Valtioneuvosto www-sivut 2022.)

Koronavirus toi mukanaan ihmisten liikkumisen vähenemisen, joka heijastui suoraan matkailu- ja ravintola-alan toimintaan. Arvion mukaan ravintolapalvelujen kysyntä oli maaliskuussa 2020 noin 70 prosenttia pienempää, kuin mitä se muuten olisi voinut olla. Tällöin käynnistyi valtava lomautusvyöhyke ja kriisin jatkuessa pidempään, arviona oli, että kymmenet tuhannet työntekijät toimialalla lomautetaan. Hallitukselta toivottiin toimia, sillä vaikka palvelujen kysyntä oli laskenut äkillisesti ja dramaattisesti, juoksivat melkein kaikki ravintoloiden kulut samanaikaisesti sellaisenaan. Toiveena oli, että kulut saataisiin sopeutettua nopeasti siihen, ettei kysyntää enää ollut. Yrityksillä oli vaikeuksia noudattaa vähintään viiden viikon normaalia yhteistoiminnan menettely- ja lomautusilmoitusaikaa. Monet yritykset ottivatkin käyttöön yhteistoimintalain 60 pykälän, jonka mukaan on mahdollista antaa lomautusilmoitus etukäteen ja käydä yhteistoimintamenettelyt myöhemmin. Tosin siinäkin tilanteessa on olemassa 14 päivän ajan palkanmaksuvelvollisuus, jota pidettiin haasteellisena tilanteessa, jossa kysyntää ei ollut enää ollenkaan. Pahimmillaan ravintolapalvelujen kysyntä putosi jopa nolnaan tai viiteen prosenttiin. (Maaseudun tulevaisuus www-sivut 2022.)

Tartuntatautilakia (1227/2016) on eduskunnan päätöksen mukaisesti muutettu lisäämällä siihen väliaikaisesti 58 a § ravitsemusliikkeiden toiminnan rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi ja 58 b § ravitsemusliikkeiden valvonnasta ja rajoitusten edellytysten seurannasta. Tartuntatautilain väliaikaisella muutoksella 58 a §:ssä säädetään edelleen ravitsemusliikkeiden asiakkaiden ohjeistus- ja hygieniavaatimuksista, yleisestä asiakaspaikkojen etäisyysvaatimuksesta sekä toiminnan suunnitteluvollisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella on rajoitettu ravitsemusliikkeen aukiolo- ja anniskeluaikaa sekä asiakaspaikkamäärää, koska se on ollut välttämätöntä yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi. (Aluehallintoviraston www-sivut 2022.)

Matkailu- ja Ravintolapalvelut ry:n kesäkuussa 2020 tekemän jäsenkyselyn perusteella saatiin selville, että ravintoloista ja kahviloista yli 50 prosenttia oli menettänyt vähintään 50 prosenttia liikevaihdostaan kesäkuussa. Lisäksi yli 40 prosenttia ravintoloista ja kahviloista arvioi menettävänsä vähintään 50 prosenttia liikevaihdostaan

heinä–elokuussa 2020. Noin 10 prosenttia ravintoloista ja kahviloista arvioi olevansa konkurssiuhan alla kuuden kuukauden kuluttua. (Matkailu- ja Ravintolapalvelu ry:n www-sivut 2022.)

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen (ETLA) keväällä 2021 tehdyn toimintakatsauksen mukaan korona runteli raskaimmin hotelli- ja ravintola-alaa sekä matkustamista. Covid-19 pandemian alkamisen myötä hotelli- ja ravintola-ala romahti liki 30 prosenttia, mutta tilanteeseen oli odotettavissa paranemista. Toipumisen ennakoitiin kuitenkin olevan hidasta ja kestävän muutaman vuoden. (Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen www-sivut 2022.)

4.2 Valtion koronatuot yrityksille

Valtionkonttorin kautta on ollut haettavana yrityksille erilaisia koronatuotia. Koronatuot on määritelty erikseen, esimerkiksi 1. kustannustuki, 2. kustannustuki, 1. sulkemiskorvaus. Koronatuot ovat olleet haettavissa vuosina 2020–2022 erikseen määriteltynä ajankohtina. Kustannustuot oli kohdistettu tietyillä ajanjaksoilla syntyneisiin kuluihin. (Valtionkonttori www-sivut 2022.)

Kustannustuki on tarkoitettu yrityksille, joiden liikevaihto putosi merkittävästi covid-19-pandemian vuoksi ja joilla oli vaikeasti sopeutettavia kustannuksia, kuten palkka- ja muita kuluja. Kustannustuen tavoitteena oli yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen covid-19-pandemian aikaansaamassa vaikeassa tilanteessa sekä konkurssiin ajautuvien yritysten määrän vähentäminen järjestämällä yrityksille lisää aikaa sopeuttaa toimintaansa ja kustannuksia covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyttä ja tartunta-aaltojen palattua. (Valtiokonttori www-sivut 2022.)

Sulkemiskorvausta myönnettiin yrityksille, jotka joutuivat sulkemaan toimitilansa kokonaan lain määräyksestä tai viranomaisen päätöksen vuoksi. Tukeen olivat oikeutettuja muun muassa ravitsemusliikkeet. Sulkemiskorvaus oli tarkoitettu mikroyrityksille tai pienyrityksille, jotka työllistivät alle 50 työntekijää. Loppuvuodesta 2021 sulkemiskorvauksen myöntämisen edellytyksenä oli, että määräyksestä oli mahdollista poiketa edellyttämällä koronapassia. Mikäli koronapassia oli joissain tapauksissa

mahdollista käyttää rajoitustoimien vaihtoehtona, ei sulkemiskorvausta voitu tällaisissa tapauksissa myöntää. (Valtiokonttori www-sivut 2022.)

5 MAKSUVALMIUS JA MAKSUVALMIUSRISKIN TUNNISTAMINEN JA SEURANTA

5.1 Yrityksen maksuvalmius

Maksuvalmiuden avulla on mahdollista tarkastella yrityksen kykyä hoitaa menestyksekkäästi lyhyen aikavälin taloudelliset velvoitteensa. Yrityksen hyvän maksuvalmiuden avulla voidaan varmistaa yritykselle likviditeetin kannalta häiriöttömät toimintamahdollisuudet. (Ikäheimo ym. 2019, 113.) Maksuvalmiudella tarkoitetaan rahavarojen sekä nopeasti rahaksi muutettavien varojen yhteenlaskettua suhdetta nopeasti maksettavaksi erääntyviin sitoumuksiin nähden. Mitä enemmän yrityksellä on likvidejä varoja lyhyen ajan kuluessa erääntyviin sitoumuksiin nähden, sitä parempi on yrityksen maksuvalmius. (Juvonen ym. 2014, 32.) Yritystä voidaan pitää maksuvalmiina, mikäli tällaisia varoja on vähintään yhtä paljon kuin erääntyviä maksuja. Toisaalta tulee huomioida, että liian korkea maksuvalmius sitoo yrityksen omaisuutta melko huonosti tuottavaan kassareserviin, esimerkiksi pankkitileille tai ”fyysiseen” kassaan. (Alhola & Lauslahti 2000, 149.) Yleisesti yrityksen maksuvalmiutta mitataan kahdella tavalla, jotka eroavat toisistaan lähinnä siinä, mitä likvideihin varoihin luetaan. Quick ratiosta puhutaan, kun likvideihin varoihin katsotaan kuuluvan rahat ja pankkisaamiset sekä myyntisaamiset. Quick ratiioon luetaan siis vain kaikkein likvideimmät varat. Mikäli likvideihin varoihin luetaan myös vaihto-omaisuus, puhutaan current ratio- nimestä maksuvalmiussuhteesta. (Juvonen ym. 2014, 32.)

Vaikka yrityksen vakavaraisuus ja kannattavuus ovat kunnossa, on mahdollista, ettei yrityksellä ole rahaa käytettävissä sillä hetkellä, kun maksuvelvoitteet lankeavat maksettavaksi. Tämän kaltaisessa tilanteessa yritys ei ole maksuvalmis ja on ainakin väliaikaisesti maksukyvytön. Yrityksen maksuvalmiudella tarkoitetaan rahan riittävyyttä maksuvelvoitteiden maksamiseen joka hetki. Mikäli yritys ei ole maksuvalmis tietyllä hetkellä, mutta se saa lisärahoitusta esimerkiksi vakavaraisuuden perusteella, voi sille

tulla maksuviiveitä tai maksuhäiriöitä, mutta ei pysyvää maksukyvyttömyyttä. Pysyvän maksukyvyttömyyden edellytyksenä on, että yritys ei pysty hankkimaan lisärahoitusta ja selviämään sen avulla rästiintyneistä maksuvelvoitteista. (Laitinen & Laitinen 2014, 124.)

Staattisella eli välittömällä maksuvalmiudella tarkoitetaan tietyn ajankohdan maksuvalmiutta. Sen tarkastelun lähtökohtana on yrityksen tase ja sen rakenne. Staattisen maksuvalmiuden tarkoituksena on selvittää, mikä on nopeimmin maksettavaksi tulevien sitoumusten suhde varoihin, jotka ovat käytettävissä niiden maksamiseen. Staattisen maksuvalmiuden avulla voidaan tarkastella tilannetta tietyn hetken kohdalla. Tämä on myös sen heikkous, koska tase elää koko ajan ja saamiset sekä kassa muuttuvat päivittäin, samoin ostovelat ja muu lyhytaikainen velka. Jonkin päivän staattinen maksuvalmius on ohikiitävä, joka voi olla jo seuraavana päivänä toisenlainen. Staattisen maksuvalmiuden näkökulma jättää huomioimatta, että yrityksessä myydään palveluita ja tuotteita koko ajan ja tämä prosessi tuottaa jatkuvasti kassavirtaa. (Salmi 2020, 124–125.) Täten se perustuu varantojen, eli varojen ja velkojen, väliseen vertailuun, eikä ota huomioon juoksevia tuloja ja menoja. Välittömän maksuvalmiuden mittaaminen tapahtuu suhteuttamalla keskenään nopeasti rahaksi muutettava lyhytaikainen omaisuus eli vaihtuvat vastaavat ja lyhytaikainen vieras pääoma. Mitä enemmän yrityksellä on tätä omaisuutta suhteessa lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan, sitä todennäköisempää on, että yritys selviää sillä hetkellä lyhyen aikavälin maksuvelvoitteistaan. (Laitinen & Laitinen 2014, 125.) Staattisessa maksuvalmiudessa on kysymys pääomarakenteesta. Lyhytaikaisten velvoitteiden peittämiseksi tulee olla riittävästi likviditeettiä joko taseessa tai sen ulkopuolella. Maksuvalmiusongelmia syntyy, kun likviditeettiä ei muodostu riittävästi tai varat sitoutuvat liiaksi muualle kuin kassaan. Tällöin rahavarat eivät riitä kattamaan maksusitoumuksia juuri sillä hetkellä, kun tälle olisi tarvetta. (Salmi 2020, 128.)

Mikäli yrityksellä on riittävästi rahoitusomaisuutta suhteessa lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan, ei tulorahoitus ole sillä hetkellä ratkaisevassa asemassa. Jos yrityksellä on taas enemmän lyhytaikaista vierasta pääomaa kuin vastaavaa omaisuutta, voi yritys joutua maksuvalmiusvaikeuksiin, mikäli se ei tuota riittävästi tulorahoitusta kattamaan tätä vajetta. Rahoituspuskuri ja tulorahoitus ovat siten toisiaan täydentäviä maksuvalmiuden tekijöitä. Staattinen maksuvalmius kuvaa velkojen ja varojen

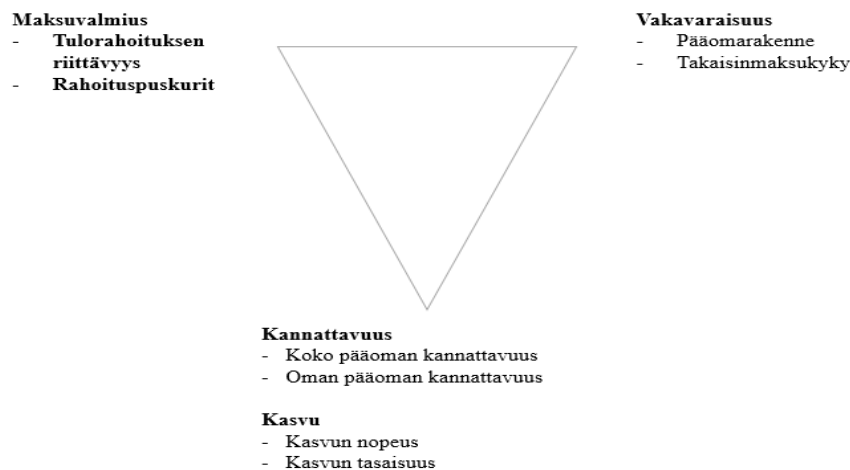
muodostamaa puskuria tai allasta, johon tulee lisäyksenä tuloja ja vähennyksinä menoja, joista muodostuu yrityksen tulorahoituksen riittävyys. (Laitinen & Laitinen 2014, 126.)

Yrityksen keskeisin toimintaedellytys on kannattavuus, mutta se ei kuitenkaan riitä yksin yrityksen menestymisen takeeksi. Yrityksen pitää tämän lisäksi olla maksukykyinen ja vakavarainen. Kannattavuus on läheisessä yhteydessä yrityksen maksuvalmiuteen ja sitä kautta myös vakavaraisuuteen. On huomioitava, että vaikka yritys olisi kuinka kannattava, voi lyhytaikainenkin maksuvalmiuskriisi olla sille kohtalokas. Lyhytaikainen maksuvalmiuskriisi on mahdollista hoitaa esimerkiksi nopealla lainanotolla, mutta sen edellytyksenä on usein vakavaraisuus. Kovin velkaantuneen yrityksen voi olla vaikea saada luottoa. Yrityksen terveyskolmio on usein kuvattu kannattavuuden varaan, koska se on pitkällä aikavälillä kaiken lähtökohta. Terveyskolmiossa tulee ottaa huomioon myös yrityksen kasvu, koska sillä on usein suuri merkitys esimerkiksi maksuvalmiuteen. Yrityksen kasvu voi siis vaatia paljon rahavaroja ja vain harvalla yrityksellä on mahdollisuus rahoittaa kasvua positiivisella tulorahoituksella. (Alhola & Lauslahti 2000, 147–148.)

Yrityksen tuloksellisuutta on mahdollista mitata monin eri tavoin. Yleispätevänä kannattavuuden mittarina pidetään sijoitetun pääoman tuotto prosenttia. Se kuvaa yrityksen kannattavuutta ensisijaisesti sijoittajan näkökulmasta. Yrityksen sijoitettuun pääomaan kuuluu oma pääoma sekä sellainen vieras pääoma, josta maksetaan korkoa. Pääsääntöisesti korkoa maksetaan pitkäaikaisista veloista. Myös lyhytaikaisiin velkoihin sisältyy korollisia luottoja, kuten pitkäaikaisten velkojen vuosittaiset lyhennyserät. Lyhytaikaisella velalla tarkoitetaan vuoden kuluessa maksettavaksi erääntyvää velkaa. (Juvonen ym. 2014, 32.)

Vakavaraisuus tarkoittaa yrityksen kykyä suoriutua taloudellisista sitoumuksistaan. Vakavarainen yritys ei ole yhtä altis suhdanteiden vaikutuksille kuin raskaasti velkaantunut yritys. Yrityksen rahoitustilannetta ja vakavaraisuutta voidaan kuvata omavaraisuusasteella ja velkaantumisasteella. Omavaraisuusaste kertoo oman pääoman suhteellisen osuuden prosentteina koko pääoman yhteismäärästä. Velkaantumisaste kertoo kokonaisvelkojen ja oman pääoman keskinäisen suhteen. (Juvonen ym. 2014, 32.)

Mikäli yrityksen rahoitusrakennetta hallitsee vieras pääoma, tarkoittaa se usein sitä, että yritys joutuu jossain vaiheessa maksukyvyttömyystilanteeseen. Tämän vuoksi velkaantumisasastetta on totuttu pitämään rahoitusriskin mittarina. (Juvonen ym. 2014, 32.)

Kuvio 2. Yrityksen terveyskolmio (Alhola & Lauslahti 2006, 148)

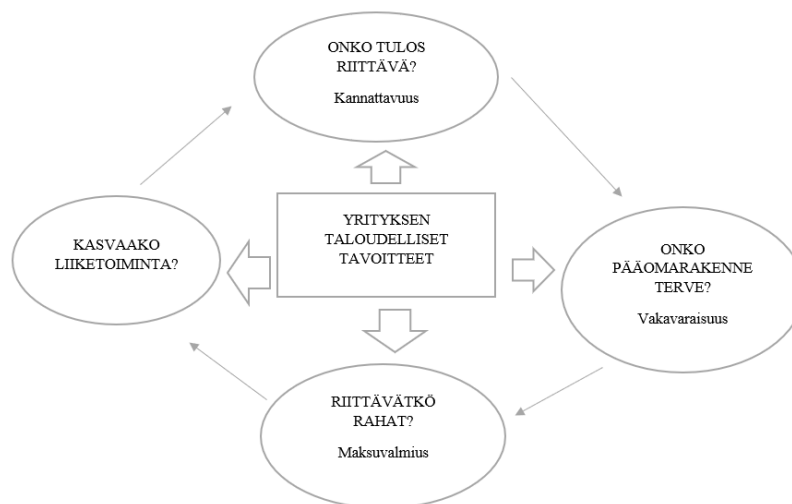
5.1.1 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysi perustuu yrityksen viralliseen tilinpäätökseen ja sen liitetietoihin. Perusoletuksena on, että tilinpäätös perustuu voimassa oleviin lakeihin ja muihin normeihin. Siten tilinpäätöksen oikeellisuutta ei tarvitse asettaa kyseenalaiseksi. (Salmi 2020, 90.) Tilinpäätösanalyysin tarkoituksena on olennaisten asioiden poimiminen ja taloudellisen tilanteen yksinkertaistaminen hallittavaksi kokonaisuudeksi. (Salmi 2020, 84.)

Yrityksen taloudellinen tila muodostuu neljästä perustekijästä. Näitä ovat kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius ja rahoitusasema. Kannattavuus liittyy siihen, miten paljon yritys kykenee tuottamaan siihen uhratuilla lyhyt- ja pitkävaikutteisilla kuluilla. Tulos selviää tuloslaskelmasta, lisäksi kannattavuuden selvittämiseen tarvitaan myös tasetta, jotta nähdään yrityksen kyky selviytyä pääoman aiheuttamista vaatimuksista. Vakavaraisuus ja maksuvalmius liittyvät yrityksen rahoitukselliseen asemaan. Rahoitusasema selviää taseesta. Keskeisin kysymys lyhyellä aikavälillä on, riittävätkö yrityksen rahat joka hetki kaikkien sitoumusten hoitamiseen eli onko yrityksellä

maksuvalmiutta. Pidemmällä aikavälillä rahoitusasemaan liittyvä keskeisin kysymys liittyy oman ja vieraan pääoman suhteeseen. On arvioitava, ovatko velat oikeassa suhteessa omaan pääomaan eli tappioiden sietokykyyn. (Salmi 2020, 85.)

Yrityksen elämän on mahdollista jatkua pitkällä aikavälillä vain silloin, kun sekä kannattavuus että rahoitusasema ovat kunnossa. Yritys ei voi kasvaa ilman kunnollista rahoitusasemaa tai kannattavuutta. Jatkuva liikevaihdon kasvu johtaa lisäkapasiteetin ja lisäkäyttöpääoman tarpeeseen jossain vaiheessa, joka tarkoittaa investoimista ja sitä että investoinnit pitää rahoittaa. Mikäli yrityksen talouden perusta on heikko, ei yrityksellä itsellään ole rahoituskykyä eikä sellaista rahoituskelpoisuuttakaan, että se saisi lainarahoitusta. Kasvukyvyyn taustalla on kunnollinen taloudellinen asema tai vähintäänkin kohtuullisen varma odotus siitä. Hyvän rahoitusaseman eli riittävän vahvan taseen edellytys on, että liiketoiminnasta saadaan riittävästi rahoitusta eikä velkaannuta liikaa. Tämä puolestaan liittyy kannattavuuteen ja sen mukana tuomaan kassavirtaan. Nämä talouden peruskomponentit muodostavat loogisen kokonaisuuden, jonka osat ovat toisistaan hyvin riippuvaisia. Tilinpäätösanalyysin tehtävänä on yrityksen todellisuuden kuvaaminen. Lisäksi se helpottaa tärkeiden kysymysten tekemistä, joihin yrityksen johdon tulee löytää liiketoiminnallisia vastauksia. (Salmi 2020, 86–87.)

Kuvio 3. Yrityksen taloudellisen tilan kokonaisuus (Salmi 2020, 85)

5.1.2 Tunnuslukuanalyysi

Tunnusluvut yhdistelevät tilinpäätöslaskelmien lukuja eli tilinpäätöslaskemista ja liitetiedoista saatavia tilinpäätöseriä. Analysoitaessa yrityksen toimintaa verrataan tunnuslukujen arvoja valittuun tai valittuihin vertailuarvoihin. Vertailun avulla on mahdollista tehdä johtopäätöksiä yrityksen mahdollisista vahvuuksista ja heikkouksista. Yrityksen analysoinnissa kaikki on suhteellista ja tulkinta hyvän ja huonon arvon välillä riippuu valitusta vertailukohteesta. Tunnusluvut yhdistelevät informaatiota tilinpäätöksen eri eristä, kuten tilikauden tulos ja oma pääoma ja standardoivat näin tilinpäätösinformaatiota poistamalla yritysten koon vaikutuksen, koska jakajana on tyypillisesti yrityksen kokoa heijastava tilinpäätöserä, kuten liikevaihto, tase yhteensä tai oma pääoma. Näin tilinpäätösinformaatiosta saadaan vertailukelpoista eri yritysten ja aikajaksojen välillä. Tunnusluvut lisäävät tilinpäätösinformaation informatiivisuutta verrattuna yksittäiseen tilinpäätöserään yhdistämällä tuloslaskelman, taseen ja rahavirtalaskelman tietoja toisiinsa. (Salmi 2020,78; Seppänen 2011, 64.)

Tunnuslukujen on tarkoitus helpottaa taloudellisten aikaansaannosten arviointia ja johtopäätösten tekoa. Niiden tulkinnassa on muistettava kaksi seikkaa: ei saa luottaa pelkästään yhteen tunnuslukuun eikä johtopäätöksiä saa tehdä yhden kauden tunnuslukujen perusteella. Yrityksen talous on laaja kokonaisuus, eikä yksi tunnusluku riitä tätä kuvaamaan. Lisäksi yritysten toiminta ja ansainnan logiikka on hyvin erilainen eri toimialoilla, joten niitä tulee arvioida erilaisilla mittareilla. On tärkeää selvittää yrityksen nykyinen taloudellinen tilanne mahdollisimman tuoreen informaation perusteella, mutta on yhtä tärkeää nähdä kehityssuuntia ja havaita poikkeamia. (Salmi 2020, 78–79; Seppänen 2011, 67.) Tunnuslukuja voidaan tulkita useammasta eri suunnasta. Lähtökohtana tulkinnalle voi olla tunnusluvun absoluuttinen arvo, muutos ja muutoksen suunta, toimialan ja kilpailijoiden tunnusluvut tai asetetut tavoitteet. Tunnusluvun absoluuttisen arvon kohdalla on kyse pitkälle sopimuksenvaraisesta seikasta, johon on päädytty jonkinlaisen kokemuksen, esimerkiksi toimialan keskilukujen kautta. (Salmi 2020, 87–88.)

Toimialavertailuja tehtäessä on muistettava, että alan suuret yritykset ovat rakenteeltaan, liiketoiminnoiltaan sekä markkina-alueiltaan ja -asemaltaan hyvin erilaisia kuin pienet yritykset. Tämän vuoksi pieniä ja suuria yrityksiä on mahdotonta vertailla

keskenään. Usein vertailuyritykset tulee hakea kotimaan samankokoisista yrityksistä tai kansainvälisiltä markkinoilta. Lisäksi yrityksillä voi olla erilaisia laskentaperiaatteita, jolloin vertailu voi tuottaa enemmän tai vähemmän vertailukelvottomia tuloksia. (Salmi 2020, 88.) Toimialavertailun idean perustana on, että vain saman toimialan yritykset ovat keskenään vertailukelpoisia. Toimialan keskilukuja pidetään standardeina, joihin tarkasteltavan yrityksen vastaavia tunnuslukuja voidaan verrata ja tehdä johtopäätöksiä aikaansaannosten tasosta. (Salmi 2020, 89.) Toimialojen sisällä tehtävät tunnuslukuanalyyysien avulla on mahdollista vastata kysymyksiin, kuten mikä yritys on onnistunut käyttämään pääomaansa tehokkaimmin ja mikä yritys on tuottanut huonoiten. (Knüpfer & Puttonen 2018, 236.)

Tärkeää tunnuslukujen valinnassa on, että se on validi, luotettava ja laskukaava ymmärrettävissä oleva. Tunnusluvun validiteetilla tarkoitetaan, että tunnusluvun tulee mitata sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. Mikäli on tarkoitus mitata kannattavuutta, on mittajaan tiedettävä, mitä kannattavuus tarkoittaa ja sopiiko mittari mitattavaan liiketoimintaan. Tunnusluvun luotettavuus perustuu reliabiliteettiin, jolloin tunnusluku ei saisi olla riippuvainen esimerkiksi mittajasta. Tilinpäätöksessä on paljon harkinnanvaraisuutta ja juuri tämä seikka saattaa olla tilinpäätösanalyysin heikko kohta. Eri analyysoijat voivat saada merkittävästi toisistaan poikkeavia tuloksia, jolloin on tärkeää tietää, mitä tekee ja seistä tekemistensä takana. Tunnusluvun käytön edellytyksenä on, että käyttäjä ymmärtää, mitä on mittaamassa. Tunnuslukuja laskettaessa ja tulkittaessa on muistettava, mikä on analyysin perustarkoitus, eli vetää johtopäätöksiä ja ottaa kantaa yrityksen taloudellisiin aikaansaannoksiin, sen taloudelliseen tilaan ja muutoksiin. (Salmi 2020, 90.)

Mediaani on keskiluku, joka ilmoittaa suuruusjärjestykseen lajitellun jakauman keskimmäisen arvon. Yksinkertaistettuna mediaanilla tarkoitetaan, että puolet muuttujien arvoista on mediaania pienempiä ja puolet mediaania suurempia. Mediaani on järjestetyn havaintoaineiston keskimäinen havainto, mikäli havaintoja on pariton määrä. Jos järjestelyasteikolla mitattuja havaintoarvoja on parillinen määrä, esitetään mediaanina jompikumpi keskimmäisistä arvoista. Näin määriteltynä ei esimerkiksi aineiston suurimman arvon kymmenkertaistuminen vaikuta mediaaniin millään tavalla. Sen sijaan keskiarvoon tällaisella muutoksella saattaisi olla ratkaiseva merkitys. Poikkeavat havainnot vaikuttavat vähemmän mediaaniin kuin keskiarvoon. (Nummenmaa,

Holopainen & Pulkkinen 2019, 72; Tilastokeskus www-sivut 2022.) Tässä opinnäytetyössä mediaanin avulla on vertailtu yksittäisten ravintoloiden tunnuslukuja koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden mediaaneihin. Lisäksi on tehty vertailua koko maan, Pirkanmaan ja opinnäytetyön ravintoloiden kesken. Näin saadaan käsitystä siitä, minkälaiselle tasolle ravintolat asettuvat eri ajanjaksoina. Verrattavat tunnusluvut on valittu eri ravintoloiden analyysiin sen mukaan, mikä opinnäytetyön tekijästä on vaikuttanut mielenkiintoisimmalta ja mikä on ollut informatiivinen.

5.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Tunnuslukuja on kehitetty valtaisia määriä, joista toiset ovat enemmän vakiintuneita kuin toiset. Opinnäytetyössä ravintoloiden maksuvalmiusriskiä on tutkittu quick ration ja current ration avulla. Näiden lisäksi on tarkasteltu ravintoloiden pääomarakennetta omavaraisuusasteen ja nettovelkaantumisasteen sekä kannattavuutta mittaavan sijoitetun pääoman tuottoprosentin avulla. Quick ratio ja current ratio ovat käytetyimmät maksuvalmiutta mittaavat tunnusluvut. Pelkästään niiden tarkastelu ei kuitenkaan riitä, koska selvitäkseen juoksevista kuluista, tulee ravintolalla olla myös kannattavuus ja vakavaraisuus kunnossa. Omavaraisuusasteen avulla voidaan arvioida, miten yritys sietää mahdollisia tappioita. Mikäli yrityksen omavaraisuusaste on kunnossa, on yrityksellä mahdollisuus saada nopeastikin lainaa, mikäli sitä uhkaisi kassakriisi. Tähän liittyy myös nettovelkaantumisaste, jonka avulla saadaan selville, onko yritys velkaantunut. Sijoitetun pääoman tuotto prosenttia tarkastelemalla on mahdollista saada selville yrityksen suhteellinen kannattavuus eli paljonko on mahdollista saada korkoa yritykseen sijoitetulle tuotolle. Analysoimalla ravintoloiden rahoitustilannetta näiden tunnuslukujen avulla, saadaan selville ravintoloiden maksuvalmius ennen covid-19-pandemiaa sekä sen aikana. Tunnuslukujen avulla on mahdollista nähdä, miten covid-19-pandemia vaikutti ravintoloiden maksuvalmiusriskiin. Lisäksi tunnuslukujen analysoinnin avulla saadaan selville, miten ravintola on mahdollisesti varautunut maksuvalmiusriskien hallintaan ennen pandemiaa ja mihin asioihin ravintoloiden kannattaa jatkossa kiinnittää huomiota maksuvalmiusriskien hallinnan kannalta.

Maksuvalmius kuvaa yrityksen päivittäistä kykyä suoriutua juoksevista maksuistaan. Tärkeimpiä maksuvalmiustunnuslukuja ovat quick ratio ja current ratio. Maksuvalmiuden mittarit perustuvat taseen lyhytvaikutteisiin eriin ja niitä kutsutaan yleisnimikkeellä liikepääoma tai käyttöpääoma. Yrityksen lyhytaikaiseen omaisuuteen kuuluvat kassa, myyntisaatavat, varastot ja jälkimarkkinakelpoiset arvopaperit. (Laitinen & Laitinen 2016, 62; Niskanen & Niskanen 2016, 61.)

Quick ratiossa yrityksen rahoitusomaisuus jaetaan lyhytaikaisella vieraalla pääomalla, josta vähennetään lyhytaikaiset saadut ennakot. Rahoitusomaisuuteen sisältyy lyhytaikaiset saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Quick ration tavoitteeksi asetetaan usein alaraja 1, jolloin rahoitusomaisuus kattaa täsmälleen lyhytaikaiset velat ja muodostaa siten niille 100 %:n rahoituksellisen puskurin. Tällaisessa tilanteessa yritys pystyy maksamaan kaikki lyhytaikaiset velkansa realisoimalla koko rahoitusomaisuutensa. (Laitinen & Laitinen 2014, 125; Niskanen & Niskanen 2016, 120.)

Quick ratio =	Käyttöpääoma – Varastot	=	Rahoitusomaisuus
	Lyhytaikaiset velat		Lyhytaikaiset velat

Kuvio 4. Quick ration laskukaava (Alma Talent www-sivut 2022)

Taulukko 1. Quick ration viitteelliset arvot (Alma Talent www-sivut. 2022)

Erinomainen	yli 1,5
Hyvä	1–1,5
Tyydyttävä	0,5–1
Välttävä	0,3–0,5
Heikko	alle 0,3

Current ratio saadaan jakamalla rahoitus- ja vaihto-omaisuus lyhytaikaisella vieraalla pääomalla. Tämä perustuu ajatukseen, että myös vaihto-omaisuus muuttuu tai se on mahdollista vaihtaa nopeasti rahaksi. Tunnusluku on toimialariippuvainen ja on lähellä quick ratiota niillä toimialoilla, joilla on vähäinen vaihto-omaisuus. Current ration

luotettavuutta heikentää olennaisesti vaihto-omaisuuden arvostus. Taloudellisten vaikeuksien aikana saattaa yrityksen varasto täytyä myymättömistä tavaroista, joiden arvo jää merkittävästi alle tasearvon tai joita ei voida realisoida ollenkaan. Tällaisessa tilanteessa tunnusluku voi vastoin todellista tilannetta näyttää hyvältä ja paranevaa maksuvalmiutta. Monissa tapauksissa vaihto-omaisuuden yllättävä kasvu sekä samanaikainen current ration arvonnousu saattavat olla merkki taloudellisten vaikeuksien alkamisesta. Koska vaihto-omaisuuden arvo on epävarma, on current ration yleinen tavoiteraja 2. Tällöin rahoitus- ja vaihto-omaisuuden tasearvon on kaksinkertainen lyhytaikaisiin velkoihin nähden. Siten se muodostaa 200 % rahoituspuskurin. Sen kriittinen alaraja riippuu toimialasta eli varastojen merkityksestä liiketoiminnassa. (Laitinen & Laitinen 2014, 126.)

Current ratio =	Käyttöpääoma	=	Rahoitusomaisuus + Vaihto-omaisuus
	Lyhytaikaiset velat		Lyhytaikaiset velat

Kuvio 5. Current ration laskukaava (Alma Talent www-sivut 2022)

Taulukko 2. Current ration viitteelliset arvot (Alma Talent www-sivut 2022)

Erinomainen	yli 2,5
Hyvä	2–2,5
Tyydyttävä	1,5–2
Välttävä	1–1,5
Heikko	alle 1

Tunnuslukujen arvot ovat toimialasta riippuvia ja vaihtelevat se mukaan. Toimialoilla, joilla on varastot ja keskeneräinen tuotanto, voivat sitoa paljon pääomaa ja täten current ratio on verrattain korkea. Sen sijaan ne toimialat, jotka myyvät tilausten perusteella, on tilanne toisenlainen. Tavara kiertää nopeasti ja myynti johtaa usein välittömään kassaan maksuun. Palvelualoilla varastolla on tavallisesti vähäinen merkitys ja siten quick ja current ratio ovat samansuuruisia. (Ikäheimo ym. 2019, 114.)

Quick ratio ja current ratio antavat yrityksen maksuvalmiudesta kuvan yhtenä lyhyenä hetkenä eli taseen laatimispäivänä. Ne eivät kerro, miten yrityksen likviditeetti on vaihdellut päättyneen tilikauden aikana. (Niskanen & Niskanen 2016, 62.) Quick

ration tulkinnan yhteydessä on hyvä tarkastella myös yrityksen pääomarakennetta (omavaraisuusaste / nettovelkaantumisaste) ja arvioida siltä pohjalta esim. yrityksen mahdollisia lisärahoitusmahdollisuuksia. Mikäli omavaraisuusaste on riittävän korkea, voi yritys paikata lyhytaikaista rahoitusvajettaan myös velalla. (Alma Talent www-sivut 2022.)

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappion sietokykyä sekä pitkän tähtäimen kykyä selviytyä sitoumuksista. Tunnusluvun arvo kertoo, miten suuri osuus yhtiön varallisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla. Mitä korkeampi on yrityksen omavaraisuusaste, sitä vakaammalle pohjalle rakentuu yrityksen liiketoiminta. Yrityksen puskurin mahdollisia tappioita vastaan muodostavat taseen omat varat. Omavaraisuusaste kuvaa näiden puskureiden tasoa. Mikäli tappiopuskurit laskevat liian alhaisiksi, voi yksikin huono vuosi kaataa yrityksen. Yritys voi tulla toimeen myös matalalla omavaraisuudella, mikäli sillä on kohtuullinen ja vakaa kannattavuus, eikä tappioita synny. Matala omavaraisuusaste sisältää kuitenkin suuren riskin, mikäli kannattavuus heikkenee. Tämän vuoksi yritysten kannattaa pitää riittävän suurta turvallisuuspuskuria mahdollisten huonojen vuosien varalle. Korkean omavaraisuusasteen yrityksillä on suurempi liikkumavapaus, sillä sen riippuvuus suhdanteista ja muista toimintaympäristön muutoksista on vähäisempi. Omavaraisuusaste on tavallisesti riippuvainen yrityksen iästä, sillä nuori yritys on usein velkaantuneempi kuin alalla pidempään toimineet yritykset. (Alma Talent www-sivut 2022.)

Omavaraisuusaste-% =	(oikaistu) oma pääoma	x 100
	taseen loppusumma – saadut ennakkomaksut	

Kuvio 6. Omavaraisuusasteprosentti (Alma Talent www-sivut 2022)

Taulukko 3. Omavaraisuusasteen viitteelliset ohjearvot (Alma Talent www-sivut 2022)

Erinomainen	yli 50 %
Hyvä	35–50 %
Tyydyttävä	25–30 %
Välttävä	15–25 %
Heikko	alle 15 %

NetGearing eli nettovelkaantumisaste kuvaa yrityksen velkaantuneisuutta. Tunnusluvulla mitataan yrityksen korollisen nettovelan ja oman pääoman suhdetta. Nettovelka saadaan, kun vähennetään korollisista veloista likvidit rahavarat. Luku kertoo, mikä on omistajien yritykseen sijoittamien omien pääomien ja rahoittajilta lainattujen korollisten velkojen suhde. Mitä korkeampi on tunnusluvun arvo, sitä korkeampi on yrityksen velkaantuneisuus. Korkea velkaantuneisuus on riskitekijä, joka rajoittaa yrityksen kasvumahdollisuuksia sekä kaventaa sen taloudellista liikkumavaraa. Korkean velkaantuneisuutensa vuoksi yritys ei välttämättä saa rahoittajilta lisälainaa esimerkiksi kasvun rahoittamiseksi. Mitä korkeammaksi tunnusluvun arvo nousee, sitä heikommät mahdollisuudet on yrityksellä saada lisärahoitusta rahoittajilta. Mikäli tunnusluvun arvo on 100, se tarkoittaa, että yrityksen omistajien ja rahoittajien pääomapanokset ovat yhtä suuret. Tällöin voidaan yrityksen rahoitustilannetta pitää vielä jokseenkin tasapainoisena. Mikäli tunnusluvun arvo on negatiivinen, yritys on käytännössä nettovelaton. Tällöin yrityksen rahoitustilannetta voidaan pitää vielä tasapainoisena. (Alma Talent www-sivut 2022.)

Nettovelkaantumisaste-% =	korolliset velat–likvidit rahavarat	x 100
	omat varat	

Kuvio 7. NetGearing eli nettovelkaantumisaste (Alma Talent www-sivut 2022)

Taulukko 4. NetGearing viitteelliset ohjearvot (Alma Talent www-sivut 2022)

Erinomainen	alle 10 %
Hyvä	10–60 %
Tyydyttävä	60–120 %
Välttävä	120–200 %
Heikko	yli 200 %

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti antaa liiketoiminnan kannattavuudesta hyvän kuvan. Suhdeluvun avulla saadaan käsitys, kuinka paljon yritys tuottaa voittoa vieraan pääoman kulujen, verojen ja oman pääoman tuottovaatimuksen kattamiseen suhteessa pääomaan, jolle (oman ja vieraan pääoman) tuottovaatimus lasketaan. Sijoitetun pääoman tuotto prosenttia pidetään parhaana kannattavuuden mittarina ja sen tulkinta on verrattavissa tavallisen sijoituksen tuottoon. Sijoitetun pääoman tuoton tulee olla riittävä kattamaan vieraan pääoman kulut ja verot, mutta sen on myös täytettävä omistajien tuottovaatimus, jota yrityksen riskisyys nostaa. Maksukyvyttömyyden uhkaamien yritysten perusvaikeus on usein se, että pääoman tuotto on heikko, mutta myös riskisyys on poikkeuksellisen korkea. Kannattavuus ei silloin voi mitenkään täyttää omistajien tuottovaatimusta. Tilastojen mukaan sijoitetun pääoman tuotto on kriittinen, mikäli se on alle 3–5 %. Siinä tilanteessa yrityksen nettotulos on yleensä negatiivinen. (Laitinen & Laitinen 2014, 115.)

Sijoitetun pääoman tuotto % =	Nettotulos+ Rahoituskulut + Verot	x100
	Sijoitettu pääoma	

Kuvio 8. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti (Laitinen & Laitinen 2014, 112)

Taulukko 5. Sijoitetun pääoman tuottoprosentin viitteelliset arvot (Alma Talent www-sivut 2022)

Erinomainen	yli 15 %
Hyvä	10–15 %
Tyydyttävä	6–10 %
Välttävä	3–6 %
Heikko	alle 3 %

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden taustatiedot

Opinnäytetyön kohdeyrityksiksi valittiin kymmenen ravintolaa. Kymmenestä ravintolasta on mahdollista saada riittävästi aineistoa, jota voi vertailla keskenään sekä myös Pirkanmaan että koko maan ravintiloihin. Opinnäytetyössä käytettiin Alma Talentin Analysaattori- palvelua, koska se tarjoaa ajantasaista ja helposti saatavilla olevaa tietoa yrityksistä. Analysaattorin avulla tehtiin kohderyhmähaku ennalta päätetyillä taustatiedoilla. Taustatietojen valinnat ovat olleet opinnäytetyön tekijän omia valintoja ja mielenkiinnon kohteita. Taustatietoja olivat toimiala, johon valittiin majoitus ja ravitsemus, ravintolat 56101. Sijainniksi valittiin Pirkanmaa, yrityksen tilaksi aktiivinen, yhtiömuodoksi osakeyhtiö ja liikevaihtoluokaksi 400 000–999 999 euroa ja tilikauden pituudeksi 12 kuukautta. Rajaamalla taustatiedot osakeyhtiöihin ja liikevaihtoluokkaan 400 000–999 999 euroa, saatiin opinnäytetyön kohdeyrityksiksi ravintoloita, joilla on ollut toimintaa jo vähän isommalla volyymilla. Taustatietoahan jälkeen yritysten tiedot kopioitiin Excel-taulukkoon, jossa niille annettiin numero. Googlesta löytyvä satunnaislukugeneraattorin avulla arvottiin kymmenen ravintolaa, jotka otettiin mukaan opinnäytetyöhön. Ravintolat on eritelty A–J-kirjaimilla.

Ravintoloiden tilinpäätösanalyysi toteutettiin siten, että otettiin tilinpäätösanalyysin kohteeksi kymmenen pirkanmaalaista ravintolaa, haettiin Analysaattorin avulla ravintoloiden vuosien 2017–2021 tilinpäätöksistä maksuvalmiutta kuvaavat tunnusluvut. Maksuvalmiusriskin arvioinnin tueksi Analysaattorista haettiin myös pääomaraken-
netta kuvaavat omavaraisuusaste prosentti ja nettovelkaantumisaste prosentti sekä kannattavuuden mittari sijoitetun pääoman tuotto prosentti ja verrattiin niitä ja niiden muutoksia. Jokaisen ravintolan tunnusluvut kerättiin omiin taulukoihin. Tunnuslukujen avulla analysoitiin, mitä muutoksia maksuvalmiudessa tapahtui tarkasteluajankohdan sisällä, miten ravintoloiden maksuvalmius muuttui sen aikana ja nousiko esille maksuvalmiusriskin vaikuttavia asioita.

Yrityksen tilannetta tulee tarkastella useammalta perättäiseltä vuodelta. Mikäli yksittäinen vuosi on ollut toiminnan suhteen poikkeuksellinen, se ei vielä kerro yrityksen kehityssuunnasta. Hyvänä tavoitteena voidaan pitää viiden vuoden lukuja, mutta vähintään kolmen vuoden luvut tarvitaan. On tärkeää selvittää yrityksen talouden kehityssuunta, koska negatiiviseksi kääntynyt suunta jatkuu helposti, ellei ryhdytä toimiin sen muuttamiseksi. Koska tilinpäätösten analysointi tutkii jo toteutunutta jälkikäteen, on tärkeää saada selville kehityssuunta, jotta saadaan johtopäätöksissä arvioitua, millaiset ovat tarkasteltavan yrityksen menestymismahdollisuudet tulevina vuosina. (Sylvänperä & Lindfors 2014, 98.)

Opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden tunnuslukuja on verrattu myös koko maan sekä Pirkanmaan ravintoloihin, joilla on samanlaiset taustatiedot. Koko maassa samoilla kriteereillä olevia ravintoloita on 289 kpl ja Pirkanmaalla 23 kpl. Analysaattorin kautta oli valmiiksi saatavilla koko maan sekä Pirkanmaan ravintoloista 2019–2021 tunnusluvut, joista laskettiin opinnäytetyötä varten mediaanit. Mediaanien avulla saadaan selkeämpi kuva yrityksen tilanteesta kuin keskiarvojen. Keskiarvoja käyttämällä olisi ollut mahdollista, että jonkin yksittäisen ravintolan heikko tunnusluku olisi vääristänyt vertailukuvaa.

6.2 Ravintola A

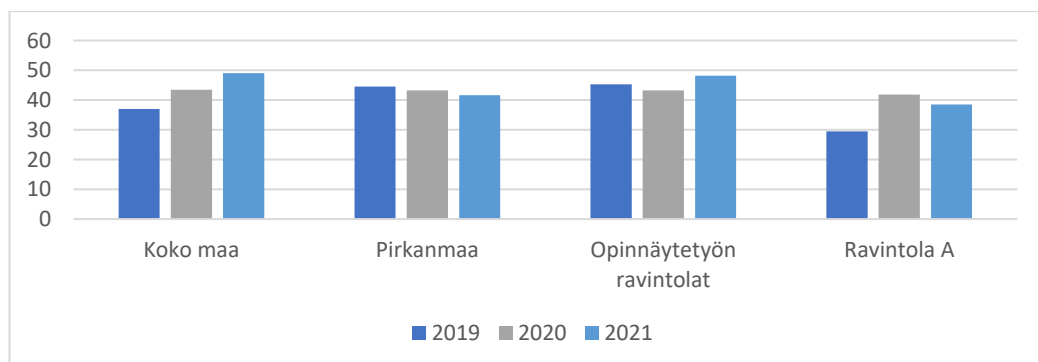
Ravintola A on baari, joka on perustettu vuonna 1995. Ravintola sijaitsee Tampereella. Yritys tarjoaa juomia, sekä alkoholillisia että alkoholittomia sekä pubiruokaa.

Taulukko 9. Ravintolan A tunnusluvut vuosina 2017–2021

RAVINTOLA A	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	1	0,9	1	1,3	1,3
Current Ratio	1,6	1,2	1,4	1,7	1,6
Yrityksen pääomarakenne					
Omavaraisuusaste (%)	40,8	21,6	29,5	41,8	38,5
Nettovelkaantumisaste (%)	-0,8	-1,2	-1,5	-1,6	-2,1
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	25,8	-57,7	48,8	30,3	61,4

Ravintola A on toiminut alalla jo yli kahdenkymmenen vuoden ajan. Sen quick ratio on ollut koko tarkastelujakson ajan hyvällä tasolla. Vuosina 2017–2019 quick ratio on pysytellyt 1 pinnassa, joten ravintolalla on ollut puskuuri, joka on kattanut lyhytaikaiset velat. Vuosina 2020–2021 quick ratio on noussut hieman, joten ravintola A on edelleen selviytynyt laskuistaan rahoitusomaisuutensa turvin. Vuonna 2021 ravintola A:n lyhytaikaisten velkojen osuus on tuplaantunut aiempaan ja samoin sen rahat ja pankkisaamiset.

Current ratio on seilannut tyydyttävän ja välttävän välillä. Luvusta voisi päätellä, että ravintola A:n varastossa on vaihto-omaisuutta. Koska ravintola A:lla on pubitoimintaa, voi varastossa olla laaja valikoima alkoholituotteita, joka selittäisi current ratiota.

Kuvio 6. Ravintola A:n omavaraisuusasteen vertaaminen koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden mediaaneihin

Vertaamalla ravintola A:n omavaraisuusastetta koko maan, Pirkanmaan sekä tähän opinnäytetyöhön valittujen ravintolojen samoilla taustakriteereillä valittuihin yritysten mediaaneihin vuosina 2019–2021 voidaan todeta sen tilanteen olevan hyvä. Pandemiavuosina 2020–2021 on kaikkien omavaraisuusaste parantunut vuoteen 2019 verrattuna. Ravintola A on onnistunut hallitsemaan rahoitusriskejä pandemiasta huolimatta ja toimintaa on osattu johtaa vakaasti ja samankaltaisia toimenpiteitä noudattaen kuin koko maan, Pirkanmaan sekä tämän opinnäytetyön ravintoloitakin.

Ravintola A:n omavaraisuusaste on ollut pääosin hyvällä tasolla, lukuun ottamatta vuosien 2018–2019 notkahdusta välttävään ja tyydyttävään tasoon. Omavaraisuusaste on koronavuosina ollut hyvällä tasolla, joka on ollut hyvä puskuri rahoitusriskien varalle. Lisäksi se on helpottanut ravintola A:n lainan saamista, joka ilmenee ravintolan tilinpäätöksestä.

Nettovelkaantumisaste on ollut koko tarkastelujakson ajan erinomaisella tasolla. Negatiivinen nettovelkaantumisaste kertoo, että ravintola A on käytännössä nettovelaton ja sen rahoitus on tasapainossa.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti on ollut ainoastaan vuonna 2018 heikko, muina vuosina erinomaisella tasolla. Vuonna 2018 yrityksen nettotulos on ollut miinuksella, muina vuosina plussalla. Myös rahoituskulujen osuus on ollut huomattavan korkea vuonna 2018, joka tarkoittaa sitä, että yrityksen rahoitus on tuottanut tappiota eli rahoitusvarat ovat olleet pienemmät kuin korollisten velkojen määrä.

Ravintola A:n tunnusluvuissa ei ole tapahtunut covid-19-pandemian aikana suurta muutosta verrattuna aiempiin vuosiin. Yritys on toiminut alalla jo pitkään, joten se on onnistunut keräämään puskuria itselleen. Lisäksi yritys on varautunut maksuvalmiusriskeihin pitämällä nopeasti likvidoitavia varoja riittävän määrän, jotta se on saanut maksettua laskunsa.

Ravintola A:lla on ollut hyvä riskinkantokyky ja se on ollut varautunut maksuvalmiusriskeihin. Jatkossa ravintolan kannattaa jatkaa tällä vankalla pohjalla, jotta se voi hallita myös tulevaisuudessa yllättäviä maksuvalmiuteen vaikuttavia riskejä. Tasapainoinen

talous mahdollistaa ravintolalle mahdollisuuden tavoitella kasvua heikoista ajanjaksoista huolimatta.

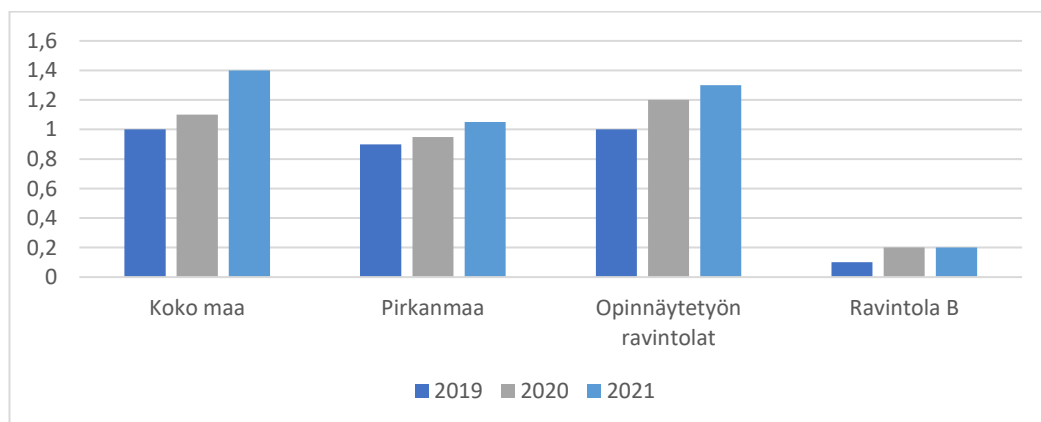
6.3 Ravintola B

Ravintola tarjoaa lounasta, ruokaa listalta sekä pitopalvelua. Ravintola on perustettu vuonna 2017 ja se sijaitsee Ylöjärvellä.

Taulukko 10. Ravintola B:n tunnusluvut vuosina 2017–2021

RAVINTOLA B	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2
Current Ratio	0,4	0,2	0,2	0,4	0,3
Yrityksen pääomarakenne					
	-				
Omavaraisuusaste (%)	115,45	-255,4	-266,4	-269,9	-359
Nettovelkaantumisaste (%)	652,16	758,7	907	990	999
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto%	-	-	-7,5	7,9	-17,9

Ravintola B:n quick ratio on ollut koko tarkastelujakson ajan heikolla tasolla. Ravintolalla on ollut enemmän lyhytaikaisia velkoja kuin tuloja. Ravintolan rahoituspuskuri on ollut lähes olematon, eikä sillä ole quick ration perusteella laskujen maksuun tarvittavia rahoitusvaroja, ainakaan heti saatavilla. Current ratio on myös heikolla tasolla. Ruokaravintolalla ei välttämättä ole suuria varastoja, jonka vuoksi quick ratio ja current ratio ovat hyvin samaa tasoa.

Kuvio 7. Ravintola B:n quick ration vertaaminen koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden mediaaneihin

Vertaamalla ravintola B:n quick ration kehitystä koko maan, Pirkanmaan samankokoisten ravintoloiden sekä opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden mediaaniin, voidaan nähdä sen tilanteen olevan heikko niihin verrattuna. Yhteistä kaikilla on, että niiden quick ratio on kasvanut, vaikka vuodet 2020–2021 ovat olleet covid-19-pandemian runteleimia. Ravintola B:llä on huomattavasti heikommat mahdollisuudet selvittää lyhytaikaisista maksuistaan mediaanilukuihin verrattuna.

Omavaraisuusaste on reilusti tappiolla, joten se on heikko. Ravintola on aloittanut toimintansa vasta 2017, joten se on nuori yritys. Omavaraisuusasteen ollessa näin heikko, ravintolan lainan saaminen on haastavampaa.

Nettovelkaantumisaste on ollut koko ravintolan tarkastelujakson ajan heikko. Sekä omavaraisuusaste että nettovelkaantumisasteet ovat olleet heikkoja ja ovat pandemian aikana vielä heikentyneet. Ravintolan korolliset velat ovat olleet kasvussa tarkastelujakson aikana. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti on ollut heikkoa, ainoastaan vuonna 2020 se kävi tyydyttävällä tasolla. Vuosi 2020 oli ainoa, jolloin nettotulos oli hieman positiivinen. Heikot tunnusluvut kertovat, että yritys on velkainen eikä sen liiketoiminnan kulut kata sen kaikkia kuluja.

Yhteenvedona voi todeta, että Ravintola B toimintaan liittyy paljon riskejä tunnuslukujen tarkastelujakson 2017–2021 perusteella. Ravintola B ei ollut vielä ehtinyt päästä omille jaloilleen, kun covid-19-pandemia iski ja sen myötä omavaraisuusaste ja nettovelkaantumisaste heikkenivät. Ravintola B on siis velkaantunut entisestään pandemian aikana. Tämän perusteella voi päätellä, että yrittäjä ei ollut varautunut tämänkaltaiseen maksuvalmiusriskiin, jossa toimintaa voidaan rajoittaa tai jopa keskeyttää. Ravintola B:n maksuvalmiusriski liittyy nimenomaan velkojen ja niiden korkojen hallintaan suhteessa sen maksukykyyn.

6.4 Ravintola C

Ravintola C on perustettu vuonna 2011 ja se sijaitsee Akaassa. Ruokaravintola tarjoaa kotiruokalounasta seisovasta pöydästä sekä À la carte -listan. Ravintolassa on myös publi.

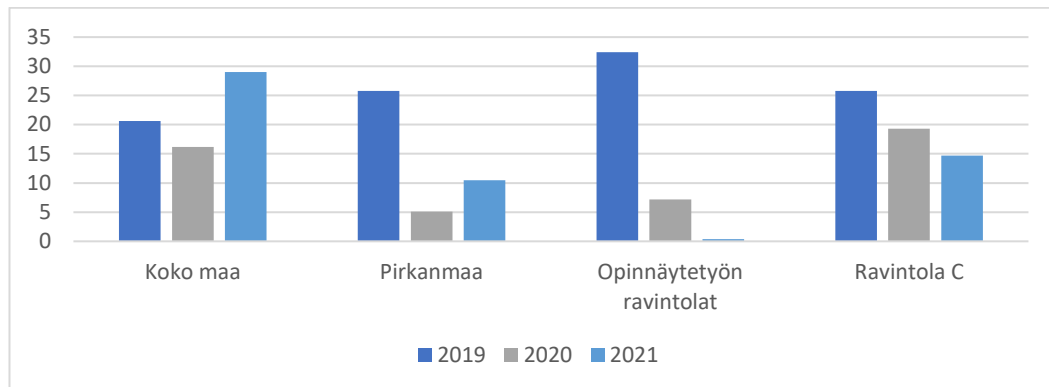
Taulukko 11. Ravintola C:n tunnusluvut vuosina 2017–2021

RAVINTOLA C	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	0,5	0,5	0,6	0,8	0,7
Current Ratio	3,8	0,6	0,7	0,9	0,9
Yrityksen pääomarakenne					
Omavaraisuusaste (%)	22,5	32,3	42,5	51,1	59,5
Nettovelkaantumisaste (%)	2,4	1,3	0,6	0,3	0,3
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto%	12,2	22,7	25,8	19,3	14,7

Ravintola C:n quick ratio on ollut tarkastelujaksolla tyydyttävällä tasolla. Yrityksellä on siis jonkin verran nopeasti likvidoitavia varoja. Riskinä voi kuitenkin olla väliaikainen maksukyvyttömyys, jos likvidejä varoja ei juuri laskun maksuhetkellä ole. Current ratio on ollut vuonna 2017 erinomaisella tasolla, jonka jälkeen se on ollut heikko. Current ratio on noudattanut quick ration tasoa kaikkina muina vuosina paitsi 2017, jolloin sillä on ollut vaihto-omaisuutta nostamassa tunnuslukua. Koska quick ratio on ollut matala, voi vuoden 2017 current ratio kertoa, että varasto on täyttynyt myymättömistä tuotteista. Koska ero on näin suuri verrattuna muihin vuosiin, on muistettava, että maksuvalmiuden tunnusluvut kuvaavat tilinpäätöspäivän lukuja, ei koko tarkasteluvoiton. On mahdollista, että vuoden 2017 korkeassa current ratiassa on kyse juuri tästä.

Omavaraisuusaste on ollut ensimmäisenä tarkasteluvuonna 2017 välttävä, josta se on noussut tyydyttävän kautta erinomaiselle tasolle. Nettovelkaantumisaste on ollut erinomaisella tasolla koko tarkastelujakson ajan. Näiden tunnuslukujen perusteella yrityksen pääomarakenteen voi todeta olevan kunnossa, jolloin sillä on parempi mahdollisuus selviytyä suhdanteiden vaihteluista. Myös sijoitetun pääoman tuotto on ollut vuonna 2017 hyvällä tasolla, ja sen jälkeen erinomaisella tasolla. Tämä tarkoittaa, että yritys on ollut kannattava ja tuottanut tuottoa yritykseen sijoitetulle korolle tai muulle tuottoa vaatimalle pääomalle. Ravintola C:n sijoitetun pääoman tuotto prosentti on lähtenyt laskemaan covid-19-pandemian aikana, mutta vertailuarvoihin nähden sen

lasku näyttää hallitulta. Ravintola C:n sijoitetun pääoman tuotto prosentti on ollut koko tarkastelujakson ajan 15 % tai yli, joka on erinomaista tasoa.

Kuvio 8. Ravintola C:n sijoitetun pääoman tuotto prosenttien vertaaminen koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden mediaaneihin

Riskien tunnistamisen näkökulmasta ravintola C on tehnyt toimenpiteitä tarkastelujakson aikana 2017–2021. Yrityksen pääomarakenteen näkökulmasta riskinotto- ja kantokyky on saatu parempaan balanssiin. Vaikka yrityksellä on edelleen kohonnut maksuvalmiusriski alhaisten quick ja current ration suhteen, on sillä perusta kunnossa vakavaraisuuden ja kannattavuuden suhteen, jonka ansiosta sen on mahdollista saada lainaa nopeasti. Covid-19-pandemia ei ole vaikuttanut ravintola C:n maksuvalmiuteen, vaan tunnusluvut ovat jopa parantuneet verrattuna vuosiin ennen pandemiaa.

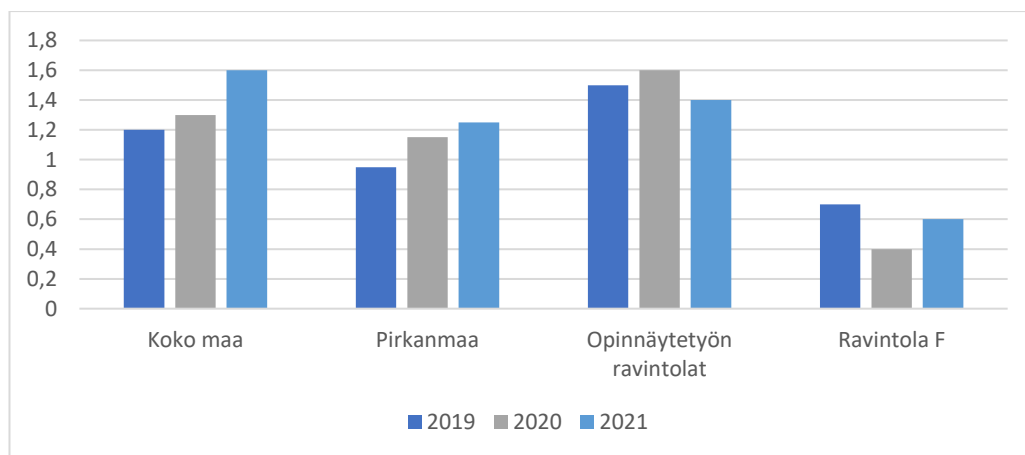
6.5 Ravintola D

Ravintola on perustettu vuonna 2006 ja se sijaitsee Tampereella. Ravintolassa on ala cartea sekä lounasta tarjolla.

Taulukko 12. Ravintola D:n tunnusluvut 2017–2021

RAVINTOLA D	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	1,0	1,3	1,5	1,2	1,8
Current Ratio	1,1	1,5	1,7	1,5	2
Yrityksen pääomarakenne					
Omavaraisuusaste (%)	25,0	44,8	48	44,7	57,8
Nettovelkaantumisaste (%)	1,5	-1,0	-1,2	-0,7	-1,1
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto%	40,1	47,8	53,9	-29	51,8

Ravintola D quick ratio on ollut hyvällä tasolla ja vuonna 2021 erinomaisella tasolla, joka tarkoittaa, että ravintolalla on ollut koko ajan maksuvalmius kunnossa myös nopeasti erääntyviä laskuja varten. Current ratio on ollut vuonna 2017 välttävällä tasolla, nousten sen jälkeen tyydyttävälle tasolla ja vuonna 2021 hyvälle tasolle. Current ratio on ollut tarkastelujaksolla vain 0,2 prosenttia suurempi kuin quick ratio, joka tarkoittaa, että ravintolalla on ollut tasaisen kokoinen vaihto-omaisuus koko tarkastelujakson ajan. Ravintola D:n current ratio on ollut myös vertailukohteisiin nähden erinomaisella tasolla vuosina 2019–2021, eikä pandemiavuodet ole siihen juurikaan vaikuttaneet.

Kuvio 9. Ravintola D:n current ration kehitys verrattuna koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden mediaaneihin

Ravintola D on toiminut jo yli 15 vuoden ajan, joten sen rahoituspohja on ehtinyt vakaantua. Ravintolalla on hyvin hallinnassa yrityksen taloudenhoitoon liittyvät asiat, eikä äkilliset heikommat jaksot ole olleet uhka sen taloudelliselle tilanteelle. Ravintola D:llä on maksuvalmiusriskien hallinta hyvällä tasolla, koska talous on pysynyt vakaana.

Omavaraisuusaste on ollut vuonna 2017 tyydyttävällä tasolla, vuosina 2018–2020 hyvällä tasolla ja vuonna 2021 erinomaisella tasolla. Nettovelkaantumisaste on ollut erinomainen koko tarkastelujakson ajan. Ravintola D:n pääomarakenne on erinomaisella tasolla, joka tarkoittaa sen olevan vakavarainen ja mikäli yritys kohtaisi äkillisiä maksuvalmiutta uhkaavia riskejä, sillä olisi mahdollisuus saada lainaa. Tosin yrityksen nettovelkaantumisaste on negatiivinen, joka kertoo, että yritys on käytännössä nettovelaton. Yritys on päässyt korollisista veloista täysin eroon vuodesta 2019 alkaen.

Sijoitetun pääoman tuotto on ollut erinomainen, lukuun ottamatta vuoden 2020 notkahdusta heikolle tasolle. Vuonna 2020 ravintolan nettotulos on ollut tappiolla, joka on heikentänyt sijoitetun pääoman tuottoa. Tämän valossa vuosi 2020 on ollut haastava, eikä yritys ole pystynyt selviämään varsinaisella liiketoiminnallaan käyttöpääoman ja investointien rahoituksesta.

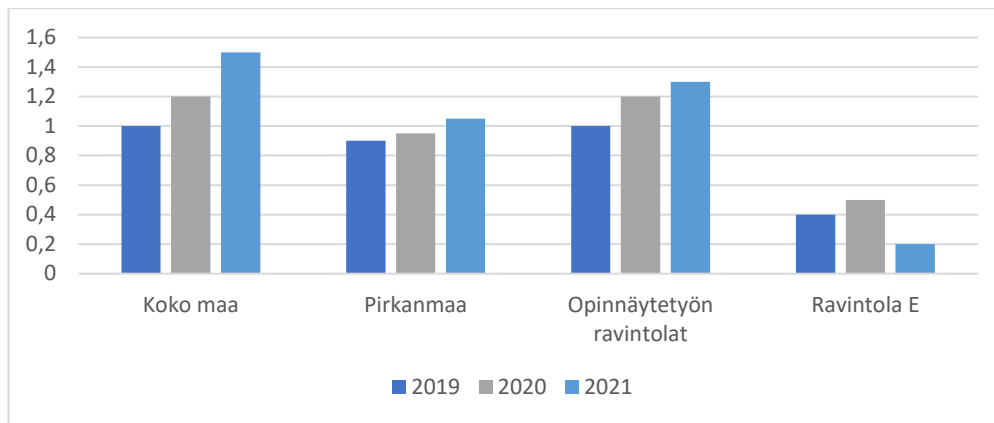
6.6 Ravintola E

Ravintola E sijaitsee Kangasalalla ja se on perustettu vuonna 2012. Ravintolassa tarjotaan lounasta arkisin.

Taulukko 13. Ravintola E:n tunnusluvut 2017–2021

RAVINTOLA E	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	1,8	0,3	0,4	0,5	0,2
Current Ratio	1,9	0,4	0,4	0,6	0,3
Yrityksen pääomarakenne					
Omavaraisuusaste (%)	6,7	-15,2	-34,4	-42,7	-88,1
Nettovelkaantumisaste (%)	1	346,2	561,4	546,1	420,5
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto%	-21,4	-40,5	-19,6	1,4	-10,7

Ravintolan E quick ratio on ollut vuonna 2017 erinomainen, josta se on laskenut välttävän tason kautta heikolle tasolle vuonna 2021. Samoin current ratio on ollut laskusuuntainen. Vuonna 2017 current ratio on vielä ollut tyydyttävä, josta se on laskenut heikolle tasolle muina tarkasteluvuosina. Ravintola E:n quick ja current ratio ovat noudattaneet melko samankaltaisia lukemia, joka kertoo siitä, ettei ravintolalla ole suurta vaihto-omaisuutta vaan sen maksuvalmius perustuu nopeasti likvidoitaviin varoihin. Maksuvalmius on alkanut heikentyä jo ennen pandemiaa, joten kokonaan sen syyksi ei voi yrityksen heikkoa tilannetta laittaa. Huono maksuvalmiustilanne altistaa yrityksen sellaiselle riskitasolle, missä se ei välttämättä pysty maksamaan laskujaan eräpäivään mennessä. Ravintola E:n quick ration tasot verrattuna koko maahan, Pirkanmaahan sekä muihin opinnäytetyön ravintoloihin on yli puolet huonommalla tasolla jokaisena tarkasteluvuonna.

Kuvio 10. Ravintola E:n quick ration vertaaminen koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön ravintolojen mediaaneihin

Omavaraisuusaste on ollut heikko ja huonontunut vuosi vuodelta. Nettovelkaantumisaste on ollut vuonna 2017 erinomainen, jonka jälkeen se on ollut heikkoa tasoa. Sijoitetun pääoman tuotto on ollut koko tarkastelujakson ajan alle 3 %, joten se on ollut heikko. Näiden tunnuslukujen perusteella Ravintola E:llä ei ole maksuvalmiuden, kannattavuuden eikä vakavaraisuuden taloudellista puskuria rahoitusriskien varalle. Ravintolalla on suuri riski joutua maksukyvyttömyyteen, koska sillä ei välttämättä ole tarvittavaa rahoitusta menoja varten. Ravintola E:llä on suurentunut riski ajautua konkurssiin, koska sen pääomarakenne on heikko. Lisäksi tällaisen yrityksen voi olla haastavaa saada ostettua laskulle tai luotolle tavarantoimittajalta tuotteita, joita se tarvitsee liiketoimintansa pyörittämiseen.

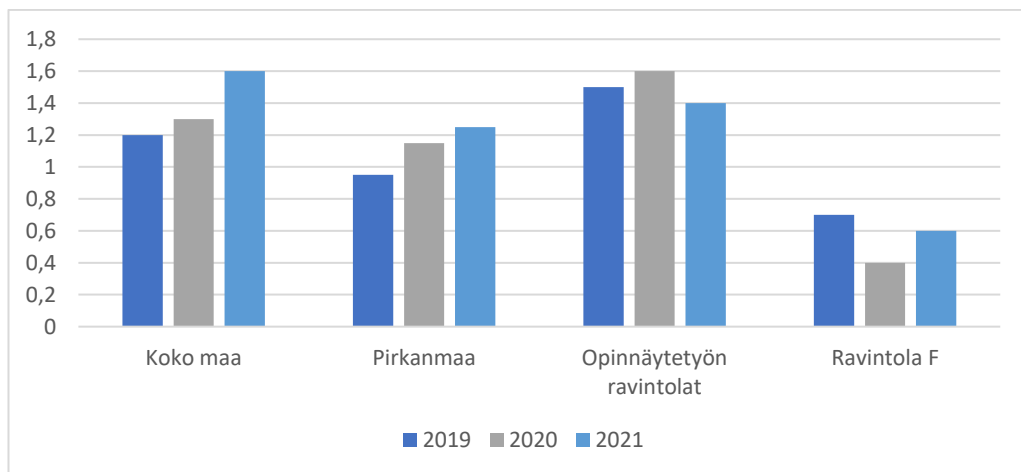
6.7 Ravintola F

Ravintola sijaitsee Orivedellä ja se on perustettu vuonna 2007. Ravintola tarjoaa ravintola- ja pitopalvelutoimintaa.

Taulukko 14. Ravintola F:n tunnusluvut 2017–2021

RAVINTOLA F	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	0,3	0,6	0,6	0,4	0,5
Current Ratio	0,4	0,6	0,7	0,4	0,6
Yrityksen pääomarakenne					
Omavaraisuusaste (%)	-232,4	-114,9	-22,4	-39,0	-8,6
Nettovelkaantumisaste (%)	999	716,3	193,7	33,4	-26,4
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	-	68,7	148,3	-107,1	361,1

Ravintola F:n quick ratio on ollut vuosina 2017 ja 2020 heikko, vuosina 2018–2019 ja 2021 tyydyttävällä tasolla. Current ratio on ollut aina heikolla tasolla. Ravintolan quick ratio ja current ratio ovat noudattaneet samaa tasoa koko tarkastelujakson ajan. Yrityksellä on todennäköinen riski ajautua maksukyvyttömyyteen laskujen maksamisen suhteen, koska maksuvalmiuden tunnuslukujen perusteella sillä ei ole olemassa riittävä puskuria. Myös koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön ravintoloiden tasoon verrattuna ravintolan tilanne näyttää huonolta.

Kuvio 11. Ravintola F:n current ration vertaaminen koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön ravintoloiden mediaaneihin

Omavaraisuusaste on myös ollut heikko koko tarkastelujakson ajan. Samoin nettovelkaantumisaste on ollut heikkoa vuosina 2017–2018, josta se on lähtenyt hitaasti parempaan suuntaan. Ravintolan taseesta on nähtävissä, että ravintolan oma pääoma on ollut tappiolla koko tarkastelujakson ajan. Vuonna 2019 nettovelkaantumisaste on ollut välttävällä tasolla, vuonna 2020 hyvällä tasolla ja vuonna 2021 erinomaisella tasolla. Ravintola on saanut vähennettyä hyvään tahtiin korollista velkaansa tarkastelujakson loppua kohden.

Sijoitetun pääoman tuotto on ollut vuosina 2018–2019 sekä 2021 erinomainen, vuonna 2020 tunnusluku on ollut heikko. Koronavuonna 2020 yrityksen nettotulos on käynyt miinuksella, kun muina vuosina se on ollut positiivinen. Myös rahoituskulut ovat nousseet paljon vertailuvuosiin verrattuna.

Maksuvalmiusriskin näkökulmasta ravintola F:n tilanne on heikonlainen. Sen velansaanti- ja maksukyky ovat haastavia. Hallitakseen maksuvalmiusriskiään, tulisi ravintola F:n saada pääomarakenteensa kuntoon sekä myös rahoituspuskuria laskujen maksua varten. Näillä luvuilla ravintola ei voi tavoitella vielä kasvua vaan ensisijaisena keinona on saada taloudellinen tilanteensa kannattavaksi.

6.8 Ravintola G

Ravintola sijaitsee Tampereella ja on perustettu vuonna 2011. Ravintolassa on lounas ja ala carte -toimintaa.

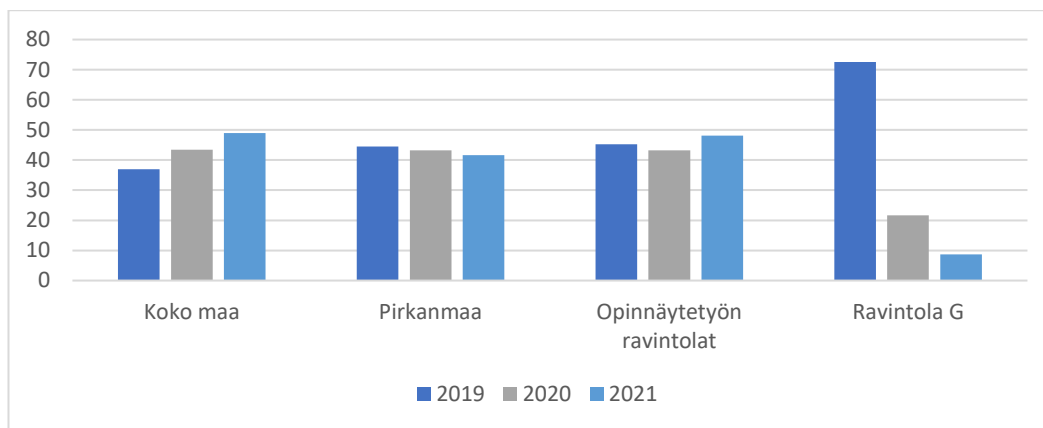
Taulukko 15. Ravintola G:n tunnusluvut vuosina 2017–2021

RAVINTOLA G	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	2,5	2,1	1,2	0,8	0,8
Current Ratio	3,2	2,5	1,6	1,1	1,1
Yrityksen pääomarakenne					
Omavaraisuusaste (%)	85,9	78,3	72,6	21,7	8,7
Nettovelkaantumisaste (%)	-0,4	-0,4	0,0	3,1	7,0
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	20,9	16,2	-8	-43,1	-17,1

Ravintola G:n quick ratio on ollut erinomainen vuosina 2017–2018, hyvä vuonna 2019 ja koronavuosina 2020–2021 tyydyttävä. Current ratio on ollut erinomainen vuosina 2017–2018, tyydyttävä vuonna 2019 ja välttävä vuosina 2020–2021. Current ratio on hieman quick ratiota korkeampi, joka kertoo sillä olevan jonkin verran vaihto-omaisuutta. Ravintolan maksuvalmius on ollut ennen koronaa hyvä, mutta koronavuosina heikentynyt.

Omavaraisuusaste on ollut erinomainen vuosina 2017–2019, jonka jälkeen se on heikentynyt vuonna 2020 tyydyttävälle tasolle ja vuonna 2021 heikolle tasolle. Omassa pääomassa on tapahtunut muutosta heikompaan. Ravintola G:n tilanne on ollut huomattavasti parempi verrattuna koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön mediaaneihin vuonna 2019. Sen jälkeen on nähtävissä romahdus pandemiavuosien aikana. Taiseen mukaan ravintola on ottanut vuonna 2020 sekä pitkä- että lyhytaikaista velkaa. Yrityksen hyvän omavaraisuusasteen sekä nettovelkaantumisasteen vuoksi sen saaminen on ollut mahdollista. Nettovelkaantumisaste on erinomainen koko

tarkastelujakson ajan, tosin se on alkanut nousemaan velan oton vuoksi. Sijoitetun pääoman tuotto on ollut erinomainen vuosina 2017–2018, jonka jälkeen se on heikko joh-tuen yrityksen ottamasta velasta. Korollisten velkojen otto on heikentänyt sijoitetun pääoman tuottoa.

Kuvio 12. Ravintolan G:n omavaraisuusasteen vertaaminen koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön mediaaneihin

Ravintola G:n maksuvalmiuden tilanne on alkanut heikentyä covid-19-pandemian myötä ja se on ottanut käyttöönsä maksuvalmiusriskin hallinnan keinona lainan oton selvittääkseen koronan aiheuttamista yllättävistä kuluista. Ravintola G:llä on myös pandemian aikana säilynyt hyvä maksuvalmius, joten se on selviytynyt puskurin avulla lyhytaikaisista veloista.

6.9 Ravintola H

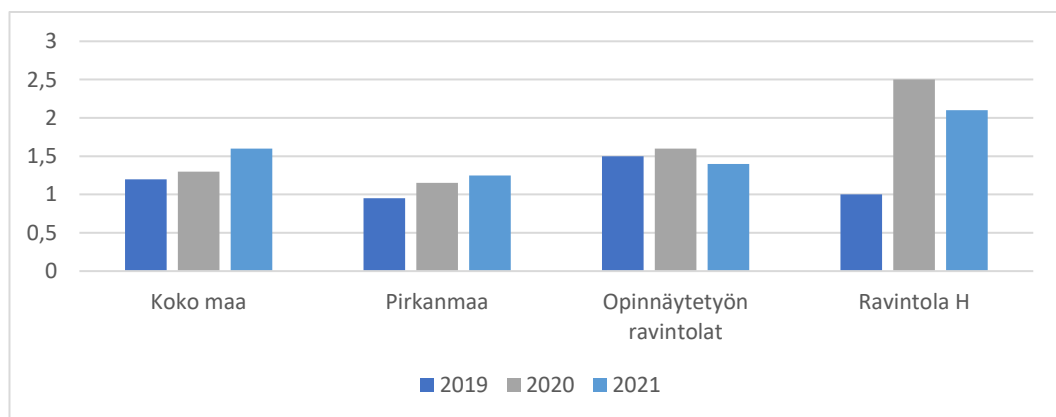
Ravintola on perustettu vuonna 2009 ja se sijaitsee Tampereella. Ravintola on olutra-vintola.

Taulukko 16. Ravintola H:n tunnusluvut vuosina 2017–2021

RAVINTOLA H	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	1,5	1	0,9	2,3	1,9
Current Ratio	1,6	1,1	1	2,5	2,1
Yrityksen pääomarakenne					
Omavaraisuusaste (%)	51,5	51,2	53,1	63,8	63,9
Nettovelkaantumisaste (%)	-0,7	0,1	-0,1	-0,5	-0,5
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	59,5	31,1	39	6,4	11,5

Ravintola H:n quick ratio ollut vuonna 2017–2018 hyvä, vuonna 2019 tyydyttävä, nousten jälleen vuosina 2020–2021 erinomaiselle tasolle. Current ratio on ollut vuonna 2017 tyydyttävä, vuosina 2018–2019 välttävä, vuosina 2020–2021 hyvällä tasolla. Ravintola H:n quick ratio ja current ratio ovat lähes samalla tasolla, joka kertoo vaihtomaisuuden olevan vuodesta toiseen samansuuruinen. Ravintola H:lla on hyvä maksuvalmius selviytyä maksuista ja laskuistaan ajallaan.

Vuonna 2019 Ravintola H:n current ratio on ollut samaa tasoa kuin Pirkanmaan mediaani, mutta matalampi kuin koko maan ja opinnäytetyön ravintoloiden mediaanit. Pandemia vuosien aikana Ravintola H:n maksuvalmius on ollut erittäin hyvällä tasolla verrattuna muihin mediaaneihin.

Kuvio12. Ravintola H:n current ration vertaaminen koko maan, Pirkanmaan ja opinnäytetyön ravintoloiden mediaaneihin

Omavaraisuusaste ja nettovelkaantumisaste on ollut koko tarkastelujakson ajan erinomaisella tasolla. Ravintola H:n oma pääoma on pysytellyt koko tarkastelujakson ajan samantasoisena eikä koronavuodet ole siihen vaikuttaneet. Lisäksi ravintola on koko ajan pystynyt maksamaan velkojaan pois eikä ole tarvinnut ottaa uusia covid-19-pandemian vuoksi. Yrityksen pääomarakenne on ollut kunnossa ennen pandemiaa, joten sillä on ollut paremmat mahdollisuudet selviytyä pandemian aiheuttamista maksuvalmiusriskeistä.

Sijoitetun pääoman tuotto oli erinomaisella tasolla vuosina 2017–2019, 2020 tyydyttävällä tasolla ja vuonna 2021 hyvällä tasolla. Vuonna 2020 covid-19-pandemia iski pahimmin nettotulokseen, joka kuitenkin lähti korjautumaan vuonna 2021. Ravintola

H:n toiminta pysyi siis melko kannattavana pandemiasta huolimatta. Ravintola H:n toiminta oli jatkunut ennen covid-19-pandemian alkamista jo yli 10 vuotta, joten sen maksuvalmiuden tilanne oli vakaalla pohjalla eikä pandemia aiheuttanut sen hallintaan vaikeuksia tunnusluvuista päätellen.

6.10 Ravintola I

Ravintola sijaitsee Akaassa ja se on perustettu vuonna 2017. Ravintolassa on tarjolla ala cartea sekä lounasta arkisin.

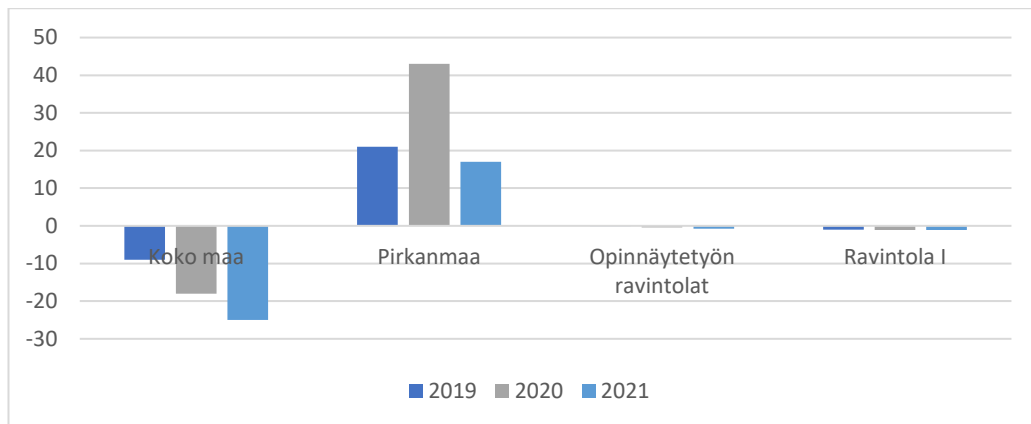
Taulukko 17. Ravintola I:n tunnusluvut 2017–2021

RAVINTOLA I	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	2,5	2,7	2,6	3,1	3,9
Current Ratio	2,6	2,8	2,6	3,2	3,9
Yrityksen pääomarakenne					
Omavaraisuusaste (%)	26,1	46,7	67,9	72,0	76,2
Nettovelkaantumisaste (%)	-1,1	-1,0	-1,0	-1,1	-1,1
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	-	72	60,1	55,9	57,5

Ravintola I:n quick ratio on ollut koko tarkastelujakson ajan erinomaisella tasolla. Myös current ratio on ollut erinomaisella tasolla. Ravintola I:n quick ratio ja current ratio ovat olleet lähes samalla tasolla koko tarkastelujakson ajan, joka kertoo, ettei ravintolalla ole suurta vaihto-omaisuutta. Ravintola I:llä on korkea maksuvalmius, joka sitoo yrityksen omaisuutta melko huonosti tuottavaan kassareserviin, kuten käteiskassaan tai yrityksen pankkitileille. Toisaalta ravintola I:n ei tarvitse miettiä, onko sillä varaa maksaa nopeasti erääntyviä laskuja pois, koska sen rahoituspuskuri on kunnossa.

Omavaraisuusaste on ollut vuonna 2017 tyydyttävä, vuonna 2018 hyvä, jonka jälkeen sen on ollut erinomaisella tasolla. Nettovelkaantumisaste on ollut koko tarkastelujakson ajan erinomaisella tasolla. Ravintola I:lla ei ole lainkaan korollista velkaa ja sen oma pääoma on covid-19-pandemiasta huolimatta kasvanut. Sijoitetun pääoman tuotto on ollut erinomainen, joka tarkoittaa, että yritykseen sijoitettu korko tai muu tuottoa vaativa pääoma on tuottanut tuottoa.

Ravintola I:n nettovelkaantumisaste on ollut hyvin samaa tasoa kuin opinnäytetyön mediaanit, eikä kummassakaan ole tapahtunut suurta muutosta pandemian myötä. Koko maan mediaani on paremmalla tasolla, mutta Pirkanmaalla yleisesti ei ole ollut hyvä tilanne vaan nettovelkaantumisaste on kasvanut huonolle tasolle.

Kuvio 13. Ravintola I:n nettovelkaantumisasteen vertaaminen koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön ravintolojen mediaaneihin

Ravintola I:n maksuvalmiusriskien hallinta on ollut koko tarkastelujakson ajan kunnossa. Ravintolan maksuvalmiuden tilanne on ollut erinomainen, se on selviytynyt sekä lyhyt- että pitkäaikaista veloistaan koko tarkastelujakson ajan ilman ongelmia.

6.11 Ravintola J

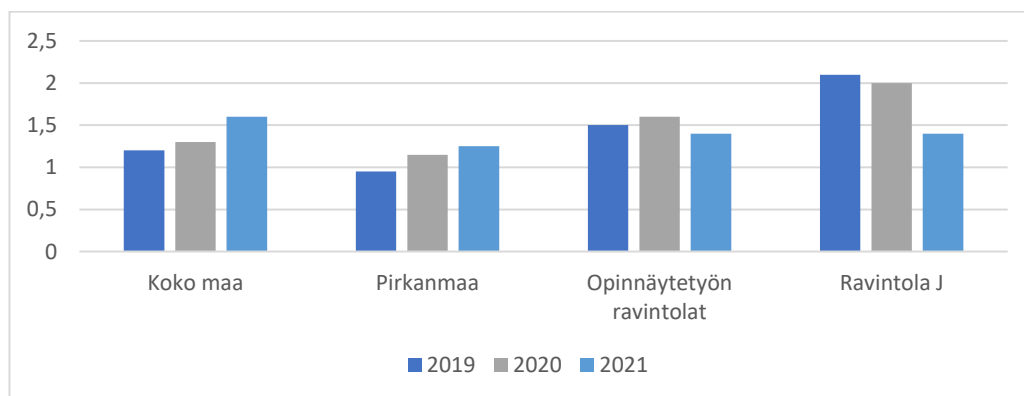
Ravintola on perustettu vuonna 1994 ja se sijaitsee Tampereella. Ravintola on viineihin omistautunut ruokaravintola. Ravintola tarjoaa myös lounasta.

Taulukko 18. Ravintola J:n tunnusluvut 2017–2021

RAVINTOLA J	2017	2018	2019	2020	2021
Maksuvalmius					
Quick Ratio	2,5	2,3	2,1	2,4	1,8
Current Ratio	2,8	2,5	2,1	2	1,4
Yrityksen pääomarakenne					
Omavaraisuusaste (%)	71,4	69,9	66,3	65,6	59,7
Nettovelkaantumisaste (%)	-0,4	-0,2	-0,2	-0,4	-1,0
Kannattavuus					
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	85,5	1,9	18,4	30,7	-10,9

Ravintola J:n quick ratio on ollut koko tarkastelujakson ajan erinomaisella tasolla. Current ratio on ollut erinomaisella tasolla vuosina 2017–2018, vuosina 2019–2020 hyvällä tasolla ja vuonna 2021 välttävällä tasolla. Ravintola J:n quick ration ansiosta sillä on ollut koko ajan hyvä maksuvalmius. Current ratio on ollut tarkasteluvuosina 2017–2018 hieman suurempi, joka kertoo, että sillä on ollut vaihto-omaisuutta. Current ratio on ollut pandemiavuosina pienempi kuin quick ratio. Taseen perusteella vaihto-omaisuuden arvo on ollut suurempi, joka voi kertoa siitä, että covid-19-pandemia on yllättänyt ja ravintolan varastoon on jäänyt jo ennalta tilattuja viinejä. Ravintola on viineihin omistautunut, joten voi olettaa sen viinivarastojen olevan tavallista ravintolaa laajempia.

Ravintola J:n current ratio on ollut vuosina 2019–2020 koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön ravintoloiden mediaaneja parempi. Toisena pandemiavuonna 2021 Ravintola J:n current ratio on ollut vertailukohteiden mediaaneihin nähden melko samaa tasoa.

Kuvio 15. Ravintola J:n current ration vertaaminen koko maan, Pirkanmaan sekä opinnäytetyön ravintoloiden mediaaneihin

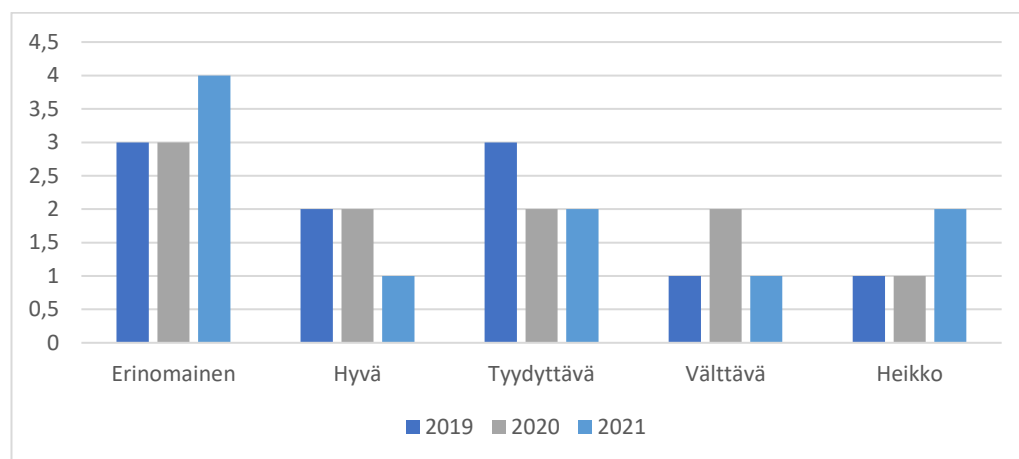
Omavaraisuusaste on ollut koko tarkastelujakson ajan erinomaisella tasolla, samoin nettovelkaantumisaste. Ravintola J on säilyttänyt koko tarkastelujakson ajan oman pääoman samantasoisena kuin ennen covid-19-pandemiaa. Ravintola J:llä ei ole korollista velkaa eikä pitkäaikaista lainaa.

Sijoitetun pääoman tuotto on ollut vuonna 2017 erinomainen, vuonna 2018 se on käynyt heikolla tasolla, jonka jälkeen se nousi vuosina 2019–2020 erinomaiselle tasolle,

jonka jälkeen se heikkeni jälleen 2021 heikolle tasolle. Vuosina 2018 ja 2021 ravintolan nettotulos on käynyt heikolla tasolla, vuonna 2021 jopa negatiivisella tasolla.

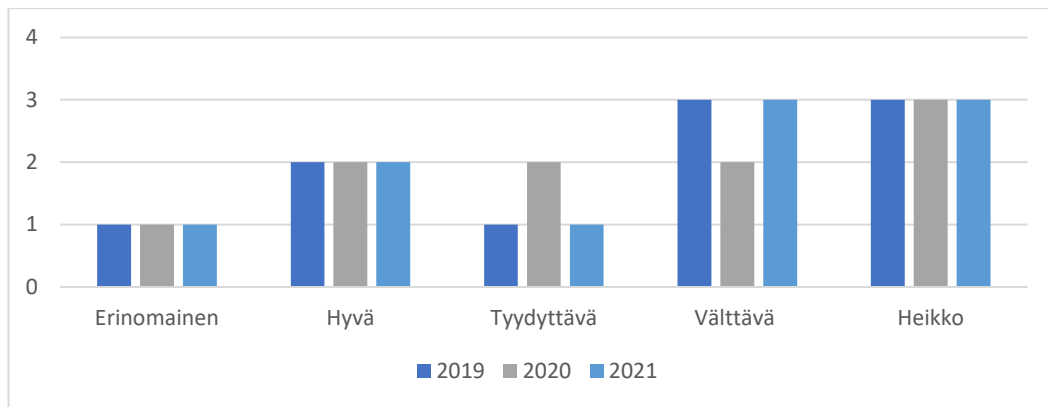
6.12 Opinnäytetyön ravintoloiden vertaaminen vuosina 2019–2021

Opinnäytetyön kymmenen kohderavintolan keskeisiä tunnuslukuja on käsitelty vuosina 2019–2021 yhteenvetokuvioissa. Kuvioiden avulla voidaan tarkastella, miten ravintoloiden tilanne on tunnuslukujen näkökulmasta kehittynyt ja onko nähtävissä merkittävää muutosta ennen covid-19-pandemian alkamista vuonna 2019 ja pahimpina rajoitusvuosina 2020–2021.

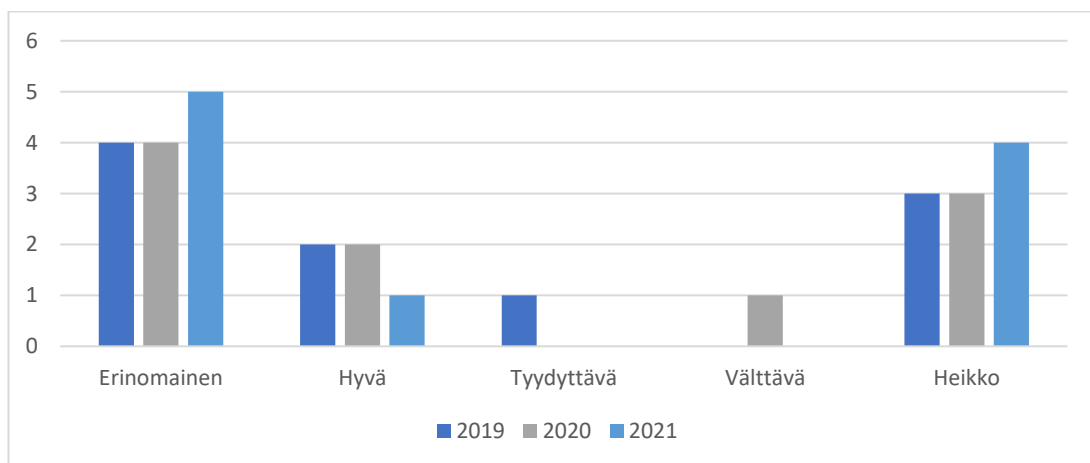
Kuvio 21. Opinnäytetyön ravintoloiden vuosien 2019–2021 quick ration jakautuminen

Valtaosa opinnäytetyössä tarkasteltavista ravintoloista on säilyttänyt quick ratio-tasonsa samankaltaisena vuosina 2019–2021. Puolella ravintoloista quick ratio on ollut hyvä tai erinomainen. Tyydyttävällä tasolla on ollut kolme ravintolaa kymmenestä vuonna 2019, jonka jälkeen lukema on laskenut yhdellä. Heikko tai välttävä quick ratio on ollut 1–2 ravintoloista. Quick ratiosta voidaan päätellä, että suurimmalla osalla opinnäytetyössä tarkasteltavista ravintoloista on ollut puskuri kunnossa, joten ne ovat selviytyneet lyhytaikaisista veloistaan.

Kuvio 22. Opinnäytetyön ravintoloiden vuosien 2019–2021 current ratioiden jakautuminen

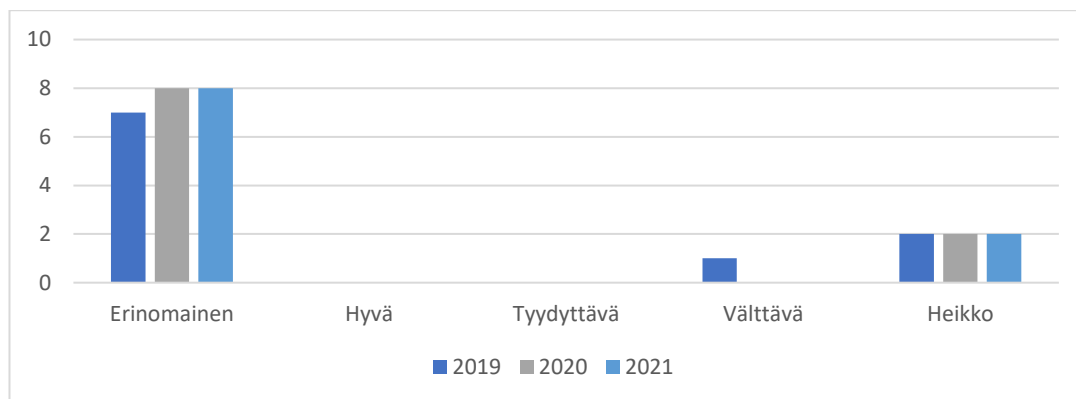
Maksuvalmiuden näkökulmasta opinnäytetyön ravintoloiden current ratio oli pysynyt hyvin tasaisena vuosina 2019–2021. Verrattuna quick ratioon, on current ratio painottunut enemmän välttävään ja heikkoon tasoon. Current ratioissa jopa kuusi kymmenestä ravintolasta painottuu välttävän ja heikon current ration puolelle. Tästä voi tulkitä, että ravintoloilla on ollut vaihto-omaisuutta, joka on nostanut niiden current ratioa.

Kuvio 23. Opinnäytetyön ravintoloiden vuosien 2019–2021 omavaraisuusasteiden jakautuminen

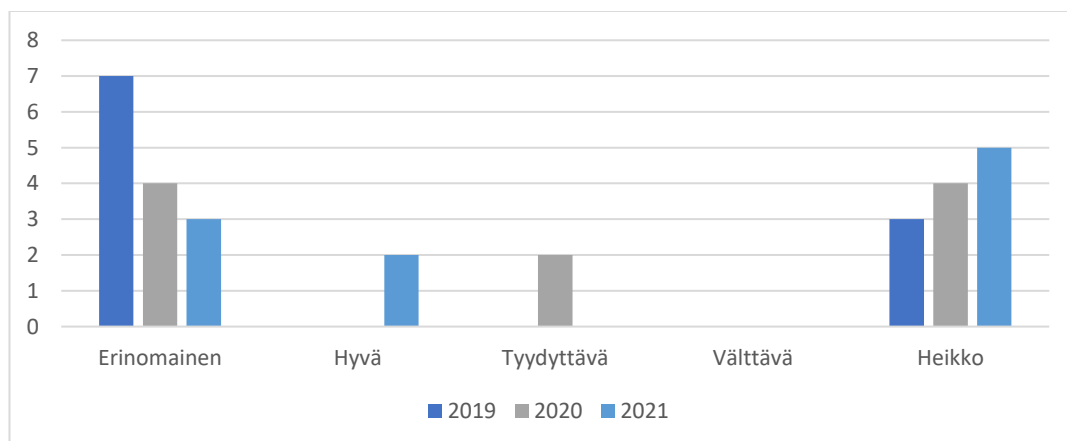
Vuoden 2021 omavaraisuusasteen mukaan kaikkiaan kuusi kymmenestä opinnäytetyössä käsitellystä ravintolasta voi taloudellisesti hyvin, vaikka takana oli kaksi koronavuotta. Näistä suuri osa oli toiminut ravintola-alalla lähes kymmenen vuotta tai enemmän. Neljän ravintolan omavaraisuusaste oli huono ja yhden tyydyttävä. Suurimmalla osalla ravintoloista omavaraisuusaste oli vähintään hyvällä tasolla, joka antoi turvaa pandemia-aikaan, kun tiloja jouduttiin nopealla tahdilla sulkemaan. Kuvio 23

kertoo kummankin ääripään olevan vahvoilla ravintoloiden omavaraisuusastetta tarkastellessa: joko ravintolalla meni erinomaisesti tai sitten todella huonosti omavaraisuusasteella mitattuna. Kuvioista on nähtävissä, ettei pandemia vuodet 2020–2021 muuttaneet omavaraisuusasteen balanssia juuri lainkaan verrattuna vuoteen 2019.

Kuvio 24. Opinnäytetyön ravintoloiden vuosien 2019–2021 nettovelkaantumisasteiden jakautuminen

Opinnäytetyössä tarkasteltavien ravintoloiden nettovelkaantumisasteessa ei ole tapahtunut oikeastaan lainkaan muutoksia vuosina 2019–2021. Tunnusluku kuvaa, että yrityksillä ei ole haasteita velkaantumisen kanssa. Erinomainen nettovelkaantumisaste kertoo, ettei valtaosalla ravintoloista ole korollisia velkoja rasittamassa niiden maksuvalmiutta vaan niitä voidaan pitää vakavaraisina.

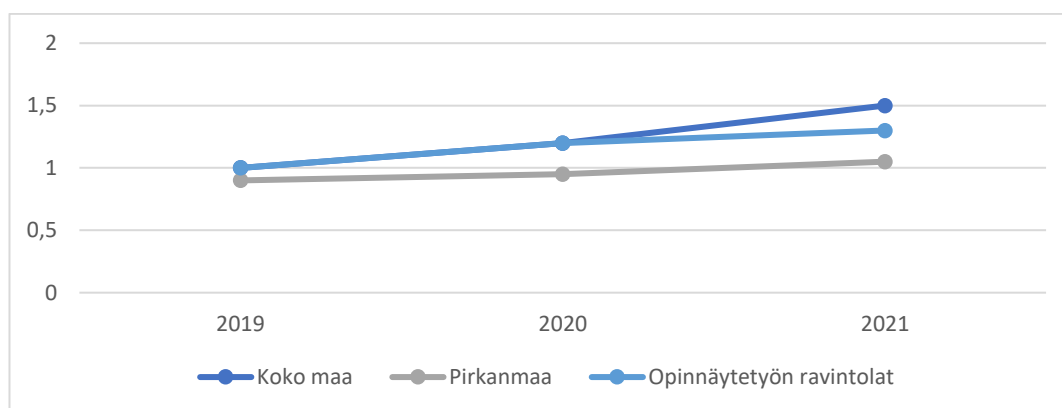
Kuvio 25. Opinnäytetyön ravintoloiden vuosien 2019–2021 sijoitetun pääoman tuotto-%:n jakautuminen

Opinnäytetyön ravintoloiden sijoitetun pääoman tuotto-% on vuonna 2019 ollut erinomainen seitsemällä ravintolalla kymmenestä ja vain kolme on ollut heikolla

tasolla. Covid-19-pandemiavuosina 2020–2021 erinomaisen osuus on lähtenyt laskemaan ja heikkojen osuus kasvanut. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti mittaa ravintoloiden kannattavuutta. Covid-19-pandemia-aikana heikentynyt sijoitetun pääoman tuotto prosentti kertoo, että ravintoloihin kohdistuva tuotto vaatimus on heikentynyt.

6.13 Toimialan mediaanien vertaaminen

Vertaamalla ravintoloiden quick ration mediaanien tasoa vuosina 2019–2021 voi havaita, että kaikkien käyrä on ollut noususuuntainen. Koko maan quick ration mediaani on noussut eniten, sen jälkeen opinnäytetyön ravintoloiden ja viimeisimpänä Pirkanmaan. Kaikkien vertailukohteiden lähtötilanne on vuonna 2019 ollut tyydyttävällä tasolla, josta se on noussut hyvälle tasolle mediaanien perusteella. Ravintoloiden maksuvalmius on yleisesti ottaen ollut kohtuullisella tasolla. Mediaanin mukaan puolella ravintoloista on ollut parempi quick ratio ja puolella huonompi kuin taulukossa oleva luku.

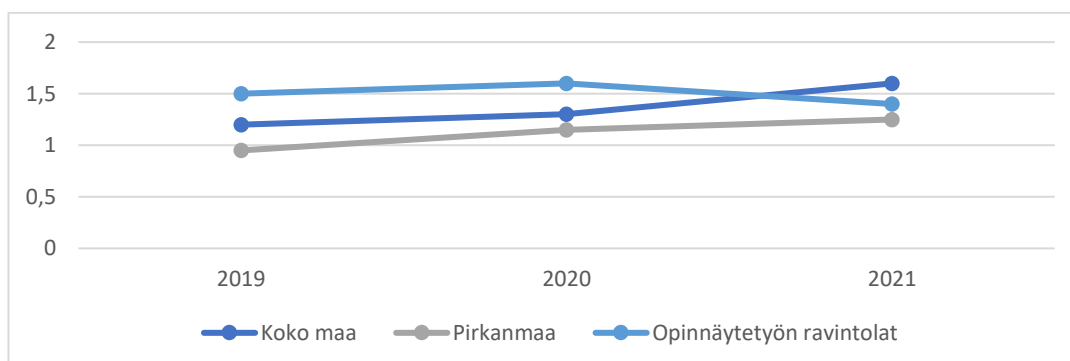

Kuvio 16. Quick ration mediaanien vertaaminen

Koko maan ja Pirkanmaan current ration mediaani on ollut noususuuntainen pandemiavuosista huolimatta. Opinnäytetyön ravintoloiden current ration mediaani on ollut ensin noususuuntainen, jonka jälkeen lähtenyt laskemaan. Kaiken kaikkiaan current ratio on ollut kaikilla kolmella tarkastelukohteella välttävällä tasolla.

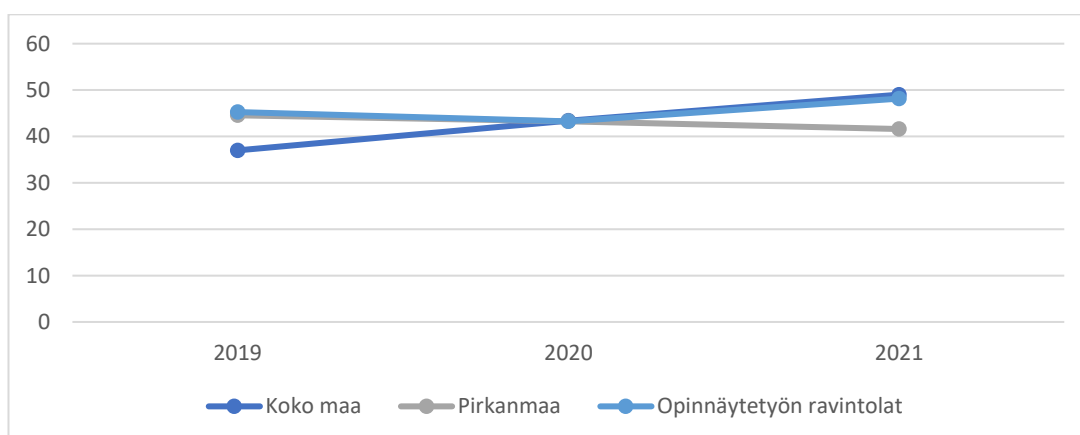
Covid-19-pandemia on iskenyt ensimmäisenä maksuvalmiuteen liittyviin tunnuslukuihin. Vaikka quick ration mediaanitaso on ollut hyvä, on current ration mediaanit olleet

hieman eri tasolla. Current ration heikempi taso on johtunut vaihto-omaisuudesta, joka voi olla myymättä jääneitä tuotteita.

Kuvio 17. Current ration mediaanien vertaaminen

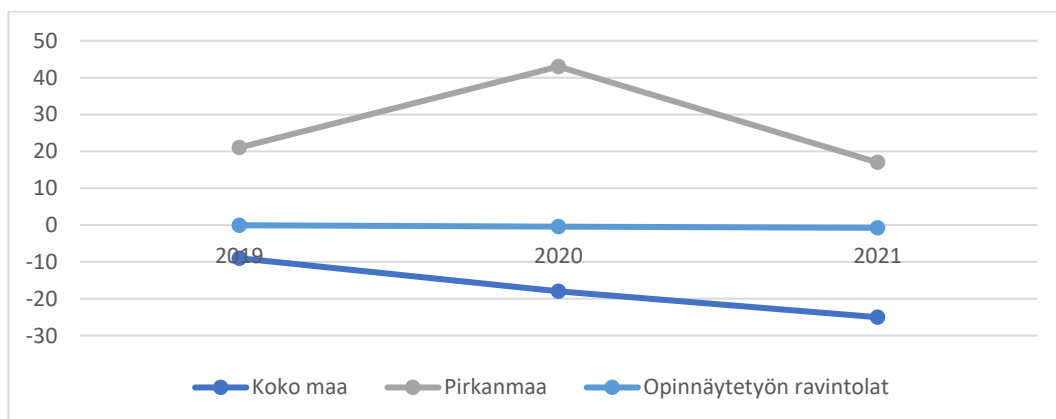
Omavaraisuusasteen mediaaniluvut ovat olleet kaikkina tarkasteluvuosina hyvällä tasolla, eikä pandemiavuosina ole ollut nähtävissä suuria muutoksia tässä. Hyvä omavaraisuusasteen taso kertoo, että ravintoloiden varallisuustilanne on ollut pääosin vakaa, joka on mahdollistanut niille liikkumavapautta, miten selvitä pandemiasta. Hyvän omavaraisuusasteen omaavat yritykset eivät ole joutuneet heti ongelmiin, kun koronapandemia toi mukanaan rajoituksia ja yritysten sulkemisia. Se on myös mahdollistanut niille mahdollisuuden saada lainaa ja sillä tavoin paikata esimerkiksi maksuvalmiuteen liittyviä riskejä.

Kuvio 18. Omavaraisuusasteen mediaanien vertaileminen

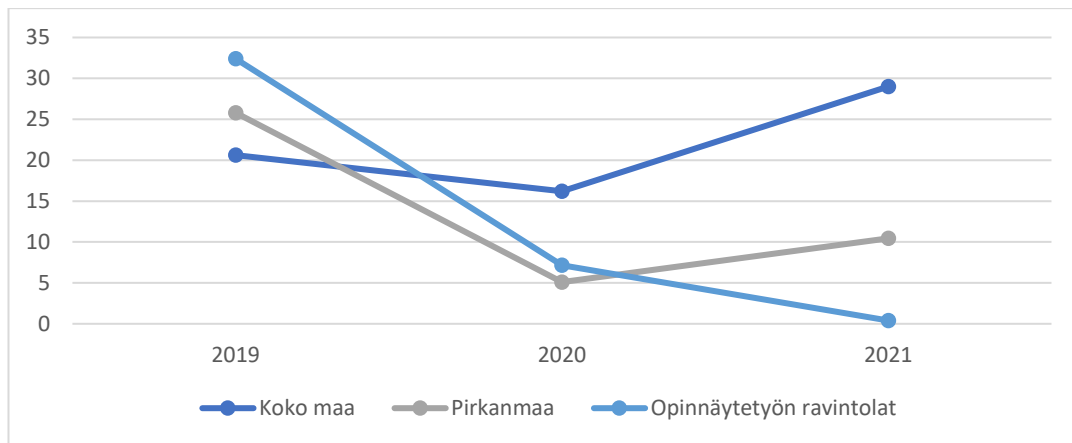
Nettovelkaantumisasteen mediaanit ovat hyvin erilaisia tarkastelukohteiden välillä. Koko maan mediaani on lähtenyt laskuun jo ennen pandemiaa ja jatkanut pandemian aikanakin laskuaan, joka kertoo yleisesti ravintolat eivät ole kovin velkaantuneita eikä

velkaantuneisuus ole pahentunut pandemia-aikana. Opinnäytetyön ravintoloiden nettovelkaantumisasteen mediaanitaso on pysynyt samalla tasolla koko tarkastelujakson ajan ja on ollut erinomainen. Pirkanmaan ravintoloiden mediaanilukema on poikennut edellisistä. Se on ollut kuitenkin koko tarkastelujakson hyvällä tasolla, vaikkakin on pandemian alkuvuonna 2020 lähtenyt nousuun, mutta laskenut jälleen paremmalle tasolla vuonna 2021.

Kuvio 19. Nettovelkaantumisasteen mediaanien vertaaminen

Koko maan sijoitetun pääoman tuottoprosentin mediaani on ollut koko tarkastelujakson ajan erinomaisella tasolla. Tämä tarkoittaa, että yritykseen sijoitettu korko tai muu pääoma on tuottanut tuottoa. Pirkanmaan mediaani on ollut vuonna 2019 erinomaisella tasolla, josta se on pudonnut koronan alkamisvuona välttävälle tasolla nousten sieltä jälleen 2021 tyydyttävälle tasolle. Opinnäytetyön ravintoloiden mediaani on ollut ennen pandemiaa vuonna 2019 erinomaisella tasolla, pudonnut vuonna 2020 tyydyttävälle tasolla ja vuonna 2021 heikolle tasolle. Heikommin pärjänneet ravintolat eivät ole saaneet tuotettua yhtä hyvin koroille tai muulle vieraille pääomalle tuottoa.

Kuvio 20. Sijoitetun pääoman tuottoprosentin mediaani

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa covid-19-pandemian vaikutuksista ravintoloiden maksuvalmiusriskeihin sekä siihen miten riskejä on mahdollista tunnistaa. Tavoitteena oli selvittää, miten opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden maksuvalmius oli kehittynyt vuosina 2017–2021, millainen maksuvalmius oli ennen pandemiaa ja miten covid-19-pandemia vaikutti ravintoloiden maksuvalmiusriskiin. Opinnäytetyössä tuotettava tieto oli sellaista, jonka avulla ravintoloilla oli mahdollista tunnistaa maksuvalmiuden, vakavaraisuuden sekä kannattavuuden tunnusluvuista saatujen tietojen avulla maksuvalmiuteen liittyviä riskejä.

Yrittäjien perusasioihin kuuluu riskien arviointi, tunnistaminen sekä niiden hallinta. Yrittäjien tulee miettiä, millaisia riskejä he ovat valmiita ottamaan ja millaista riskitasoa he ovat valmiita sietämään. Yritysten toiminta perustuu riskien ottamiselle ja niiden kanssa elämiselle, mikäli haluaa kehittää toimintaansa. Covid-19-pandemia toi mukanaan laajasti erilaisia riskejä, joihin ei välttämättä osattu varautua. On radikaali ratkaisu joutua sulkemaan toiminta täysin ja elää epävarmuudessa, jossa jokin muu taho määrittä raamit, joissa sai toimia. Tällä kaikella oli välittömiä vaikutuksia maksuvalmiuteen, mikäli yritys ei ollut vakavarainen. Yrityksen maksuvalmiuden kehittämisestä sai käsityksen tunnuslukuja tarkastelemalla sekä vertailemalla niitä eri vuosiin sekä toisiinsa samalla toimialalla toimiviin ravintoloihin.

Opinnäytetyöstä ilmeni, että valtaosalla opinnäytetyöhön valituista ravintoloista oli entuudestaan hyvä maksuvalmiustilanne eikä covid-19-pandemia aiheuttanut siihen suurempia muutoksia. Yllättävää oli, miten vähän covid-19-pandemia vaikutti valittujen ravintoloiden maksuvalmiuteen eikä tunnusluvuista selkeästi tullut esille merkittäviä muutoksia. Opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden liikevaihtoluokka oli 400 000–999 999, joka osaltaan saattoi vaikuttaa niiden tasapainoiseen tilanteeseen. Suurella osalla ravintoloista oli toiminta jo ehtinyt vakiintua ennen covid-19-pandemiaa, ja ne olivat melko vakavaraisia eikä korollista lainaakaan ollut rasitteena suuria määriä. Nämä seikat olivat todennäköisesti niitä, jotka mahdollistivat opinnäytetyöhön valittujen ravintoloiden vakaana näyttäytyvän maksuvalmiuden. Ne ravintolat, joilla oli hyvä maksuvalmius ennen covid-19-pandemiaa, selvisivät maksuvalmiuden tunnuslukujen valossa hyvin myös pandemia-aikana. Ennen covid-19-pandemiaa heikomman maksuvalmiuden omaavat ravintolat eivät voineet kovin hyvin korona-aikanaan.

Opinnäytetyön ravintoloiden mediaanilukujen vertaaminen koko maan sekä Pirkanmaan tunnuslukujen mediaaneihin vuosina 2019–2021 osoitti sen, että tunnusluku- vaihtelut menivät samanlaisella syklillä. Mielenkiintoista oli, että kaikilla vertailukoh-teilla nousi pandemiavuosina quick ratio ja vastaavasti current ratio laski verrattuna vuoteen 2019. Tästä voi päätellä, että ravintoloille kerääntyi vaihto-omaisuutta. Tämä on voinut olla suunnittelematonta, koska rajoituksia säädettiin nopealla aikataululla ja tilauksia oli tehty jo hyvissä ajoin. Myös omavaraisuusasteen, nettovelkaantumisas-teen sekä sijoitetun pääoman tuottoprosentin mediaanit vaihtelivat eri vuosina samalla tavalla ravintoloiden kesken. Samankaltaisilla taustatiedoilla olevien ravintoloiden vertailu kertoo niiden olleen hyvin samanlaisissa tilanteissa eri vertailuvuosina.

Covid-19-pandemian aikaiseen maksuvalmiusriskiin oli voinut varautua puskuria kas-vattamalla ennen pandemian alkamista. Tähän hyvä keino oli omavaraisuusasteen hyvä tai erinomainen taso, jonka turvin ravintoloilla oli mahdollisuus saada lainaa, mikäli niille olisi tullut tilanne, jossa laskujen maksaminen vaikeutuu. Toinen keino selviytyä covid-19-pandemian aiheuttamasta maksuvalmiusriskistä oli Valtion mak-sama koronatuki, jonka tarkoituksena oli auttaa ravintoloita välttämään kassakriisi ja ravintolan ajautuminen maksuvaikeuksiin tai jopa konkurssiin. Päätökset

ravintoloiden rajoituksista tehtiin Valtion ja myöhemmin Aluehallintoviraston taholta. Ravintoloilla itsellään ei ollut näihin mahdollisuutta vaikuttaa, muuta kuin ohjeita ja päätöksiä noudattamalla. Tästä opinnäytetyöstä ei selviä näiden mahdollisten tukien vaikutus ravintoloiden toimintaan.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön aihe oli kokonaisuudessaan laaja ja aiheen rajaaminen aiheutti ajoittain haasteita. Lopulta päädyin rajaamaan ravintoloiden riskien tunnistaminen maksuvalmiusriskien näkökulmaan. Riskeistä ja tunnusluvuista oli saatavilla paljon kirjallisuutta, joista poimin opinnäytetyön kannalta tarpeelliset tiedot. Aineiston rajaaminen osoittautui myös ajoittain haastavaksi, mikä on opinnäytetyön kannalta tarpeellista tietoa ja mikä ei.

Opinnäytetyön aiheen kautta tuli paljon uutta tietoa yritysten riskientunnistamisesta sekä tunnuslukuanalyysin tärkeydestä. Pelkät luvut eivät kerro mitään, vaan nimenomaan tunnusluvut ja niiden vertaileminen tekevät niistä mielenkiintoisia. Opinnäytetyöstä olisi saanut vielä syvällisemmän, jos olisin perehtynyt ravintolayrityksiin näiden tunnuslukujen sisällä esimerkiksi haastatteleamalla yrittäjiä. Olisi ollut mielenkiintoista kuulla, miten he kokivat pandemia-ajan, mitä haasteita se toi ja miten siitä selvittiin, jos selvittiin. Mielenkiintoista olisi ollut tietää, onko yrittäjän tulkinta ja opinnäytetyön kirjoittajan tulkinta tunnusluvuista ja niihin vaikuttavista tekijöistä samankaltainen. Lisäksi opinnäytetyö olisi saanut uutta syvyyttä, jos tiedossa olisi ollut mahdollisten koronatukien saaminen. Lisäksi olisi ollut mielenkiintoista tietää, ehkäisiinkö koronatuilla mahdollisia konkursseja.

Opinnäytetyössä käytettiin ravintoloiden tilinpäätösten pohjalta laskettuja tunnuslukuja, joten ne ovat luotettavia. Tilinpäätöstä säätelee kirjanpitolaki ja -asetus sekä hyvä kirjanpitolapa (Kirjanpitolaki 1336/1997). Tunnuslukujen analysointiin käytin kirjallisuutta sekä Alma Talentin tunnuslukuoppaan viitearvoja. Tunnuslukuja analysoitaessa on yritetty mennä vähän syvemmälle ja katsoa lukuja tilinpäätöksestä, josta

tunnusluvut ovat koostuneet ja pohdittu, mitä ne tarkoittavat. Maksuvalmiusriskien tunnistaminen on pidemmän aikavälin työtä, jotta rahoituspuskuria lyhytaikaisten velkojen maksuun olisi aina tarvittaessa saatavilla. Mikäli yrityksen puskuri ei ole hyvällä tai erinomaisella tasolla, mutta yrityksen pääomarakenne on muuten kunnossa, on sillä paremmat mahdollisuudet saada lainaa menojen kattamiseksi.

Oma osaaminen kehittyi työn edetessä. Aikaisemmin olen jo saanut kokemusta asiakirjoittamisesta, tiedon hausta sekä lähteiden merkinnästä. Aihepiiri oli mielenkiintoinen ja siitä löytyi helposti tietoa ja tuoreita lähteitä. Alma Talentin Analysaattori oli helppokäyttöinen ja sieltä löytyi kätevästi yritysten tilinpäätöstiedot kootusti. Analysaattorissa oli myös valmiiksi laskettuja tunnuslukuja, jotka helpottivat opinnäytetyön tekemistä. Tästä huolimatta laskin tunnuslukuja myös itse, koska halusin ymmärtää kokonaisuuden paremmin ja etsiä myös tietoa tilinpäätöksestä, miksi jokin tunnusluku saattoi muuttua radikaalisti jonakin vuonna. Haastavin osuus työssä oli nimenomaan tunnuslukujen tulkitseminen, mutta toisaalta se oli myös mielenkiintoisin. Maksuvalmiusriskien tulkitseminen pelkkien tunnuslukujen perusteella tuntui haastavalta. Työtä tehdessä tuli pohdittua, että olisi mielenkiintoista lukea opinnäytetyöhön valituista ravintoloista ja niiden toiminnasta enemmänkin, jotta voisi ymmärtää niiden riskien tunnistamista paremmin.

Opinnäytetyön saavutettavuus on hyvä. Olen pyrkinyt kirjoittamaan selkeän työn, jota on helppo lukea ja ymmärtää. Opinnäytetyö etenee yleisestä yksityiseen ja siihen on kerätty opinnäytetyön kannalta olennaisimmat asiat, jotka liittyvät ravintoloiden maksuvalmiusriskeihin covid-19-pandemian aikana.

Opinnäytetyön tuloksia on mahdollista hyödyntää ravintolayritysten maksuvalmiuden toiminnan suunnittelemisessa ja kehittämisessä. Opinnäytetyö kertoo, millaisiin asioihin on hyvä kiinnittää huomiota, jotta ravintolan toiminta jatkuisi mahdollisimman vakaana yllättävistä tapahtumista huolimatta. Mielenkiintoisena jatkotutkimuksen aiheena olisi jatkaa vuodesta 2022 eteenpäin tässä opinnäytetyössä tarkasteltujen ravintoloiden tunnuslukujen kehitystä ja tietoa siitä, miten ne ovat selviytyneet covid-19-pandemiasta. Opinnäytetyössä olisi ollut myös mielenkiintoista tarkastella, millaisia koronatukia ravintolat ovat mahdollisesti saaneet ja onko ne auttaneet selviytymään pahimman yli. Lisäksi jatkotutkimuksena voisi vertailla suomalaisten ravintoloiden ja

muiden pohjoismaalaisten ravintoloiden selviytymistä covid-19-pandemiasta. Eri maiden väliset toimintatavat ja niiden lopputulokset voisi antaa mielenkiintoista tietoa covid-19-pandemian hoidosta.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2012. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Alhola, K. & Lauslahti, S. 2000. Laskentatoimi ja kannattavuuden hallinta. 1–2 p. Helsinki: WSOY Oy.
- Alma Talent www-sivut. 2022. Viitattu 2.8.2022. <https://www.almatalent.fi/tunnuslu-kuopas/>
- Aluehallintovirasto www-sivut. 2022. Viitattu 26.5.2022. <https://avi.fi/>
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2014. Monenlainen tapaustutkimus. Helsinki: Kuluttaja-tutkimuskeskus.
- Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos www-sivut 2022. Viitattu 26.5.2022. <https://www.etla.fi>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 20.p., Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ikäheimo, S., Malmi, T. & Walden, R. 2019. Yrityksen laskentatoimi. 8. uud.p. Helsinki: Alma Talent Oy.
- Ilmonen, I., Kallio, J., Koskinen, J. & Rajamäki, M. 2016. Johda riskejä: käytännön opas yrityksen riskienhallintaan. Helsinki: FINVA.
- Juvonen, M., Koskensyrjä, M. Kuhanen, L., Ojala, V., Pentti, A., Porvari, P. & Talala, T. 2014. Yrityksen riskienhallinta. Helsinki: FINVA.
- Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336 muutoksineen.
- Knüpfer, S. & Puttonen, V. 2018. Moderni rahoitus. 10.uud.p. Helsinki: Alma Talent Oy. Viitattu 4.8.2022. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lil-lukka.samk.fi/teos/EADBEXDTEB#/>
- Laitinen, T. & Laitinen, E.K. 2014. Yrityksen maksukyky, arviointi ja ennakointi. Helsinki: KHT-Media Oy.
- Maaseudun tulevaisuus www-sivut. 2022. Viitattu 26.5.2022. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/2016be32-31b2-50cf-a524-6ece397c260d>
- Mertanen, V. 2015. Työturvallisuuden perusteet. Helsinki: Työterveyslaitos.

Matkailu- ja Ravintolapalvelu ry www-sivut. 2022. Viitattu 3.9.2022. <https://www.mara.fi/toimiala/suhdanteet/suhdannekatsaus.html>

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2016. Yritysrahoitus. 7. uud. p. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Nummenmaa, L., Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2019. Tilastollisten menetelmien perusteet. 1–5 p. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä- työkirja ammattikorkeakouluun. e-Oppi Oy.

Salmi, I. 2020. Mitä tilinpäätös kertoo? 10. uud. p. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Seppänen, H. 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. Helsingin Kamari Oy. Viitattu 3.8.2022. [https://kauppakamaritieto-fi.lillukka.samk.fi/ammattikirjasto/teos/yrityksen_analysointi_ja_tilinja_tilinpaaatos#kohta:Yrityksen\(\(20\)analysointi\(\(20\)ja\(\(20\)tilinja_tilinpaaatos\(\(e4\)\(\(e4\)t\(\(f6\)s](https://kauppakamaritieto-fi.lillukka.samk.fi/ammattikirjasto/teos/yrityksen_analysointi_ja_tilinja_tilinpaaatos#kohta:Yrityksen((20)analysointi((20)ja((20)tilinja_tilinpaaatos((e4)((e4)t((f6)s)

Syvänperä, O. & Lindfors, H. 2014. Pk-yrityksen budjetointi ja raportointi käytännönläheisesti. 4. uud. p. Helsingin seudun Kauppakamari. Viitattu 14.8.2022. <https://kauppakamaritieto-fi.lillukka.samk.fi/ammattikirjasto/teos/pk-yrityksen-budjetointi-ja-raportointi-kaytannonlaheisesti-2014#>

Tilastokeskus www-sivut. 2022. Viitattu 3.9.2022. https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?course_id=tkoulu_tilaj&lesson_id=3&subject_id=1&page_type=sialto

Tilastokeskus www-sivut. 2022. Viitattu 6.3.2022. <https://www.stat.fi/ajk/koronavirus/koronavirus-ajankohtaista-tilastotietoa/miten-vaikutukset-nakyvat-tilastoissa/taulouden-tilannekuva>

Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut. 2022. Viitattu 22.5.2022. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/audit-ja-torjunta/audit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>

Tilastokeskus www-sivut. 2022. Viitattu 22.5.2022. <https://www2.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/?code=56>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valtioneuvosto www-sivut. 2022. Viitattu 22.5.2022. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/ravintolat-sulkeutuvat-koko-maassa-perjantaina-puolen-yon-aikaan-koronavirusepidemian-vuoksi>

Valtiokonttori www-sivut. 2022. Viitattu 28.8.2022. https://www.valtiokonttori.fi/palvelu/yritysten-kustannustuki/#koronatuet_tuki-kattamattomiin-kiinteisiin-kustannuksiin-30-5-3-6-2022

Viitala, R. & Jylhä, E. 2013. Liiketoimintaosaaminen, menestyvän yritystoiminnan perusta. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5.uud.p. PS-kustannus.